БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СССР

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 196 (16.279) • 21 август 1975 йил, пайшанба • Баҳоси 2 тийин

ЎЗБЕКИСТОННИНГ КАТТА БОҒИДАН

«Узплодовошчвинпром» корхоналари ва ташкилотларининг коллективлари КПСС XXV съездини муносиб кутиб олиш учун социалистик мусобақага қўшилиб, ҳўл меваларни тайёрлаш планини муддатидан илгари бажардилар. 109350 тонна ҳўл мева тайёрланди. Бу — 1974 йилнинг шу давригача тайёрланганига нисбатан 48220 тонна кўпдир.

Бухоро, Жиззах, Сирдарё, Сурхондарё, Самарқанд областларининг хўжаликлари давлатга пландан ташқари кўпдан-кўп маҳсулот топшириб, эришилган муваффақиятга катта ҳисса қўшдилар.

«Узплодовошчвинпром» ходимлари ўз имкониятларини ҳисоблаб, планга қўшимча равишда 41 минг тонна мева тайёрлаш мажбуриятини олдилар.

150 МИНГ ТОННА ШОЛИ УЧУН

НУКУС. («Совет Ўзбекистони» мухбири). Амударёнинг қуйи этакларида — Қорақалпоғистон Автоном республикаси хўжаликларида ҳар қачонгидан мўл-кўл шоли етиштирилди. «Каракалпакирсовхозстрой» бошқармасига қарашли ихтисослаштирилган шоликор хўжаликлар гектар бошига камида 45 центнердан ҳосил кўтариш устида қаҳрамонона меҳнат қилмоқдалар. Қўнғирот районидаги Чапаев номли, Равшан номли, Ленинобод районидаги «Партия XXII съезди», «Олтинкўл», Кегайли районидаги «ВЛКСМ 50 йиллиги», Чимбой районидаги «Октябрь», «Майёб», Тахтакўпир районидаги «Маданият» «Қораўзак» шоликор хўжаликларида шоли ўрими бошланай деб қолди.

Шоличиликни ривожлантиришда ва шоли ўримига тайёргарликка бағишлаб Қорақалпоғистон область партия комитети кенгаш ўтказди. Область партия комитетининг биринчи секретари Қ. Камолов бу ҳақда ахборот берди.

Кенгашда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари И. Р. Қурбонов қатнашди ва шоликорлар олдида турган муҳим вазифалар ҳақида гапирди.

Автоном республика шоликорлари тўққизинчи беш йилликнинг якунловчи йилида 150 минг тонна шоли етиштиришга ва КПСС XXV съездини зафарлар билан кутиб олишга қарор қилдилар.

Р. ЕШМБЕТОВ.

МУДДАТИДАН ИЛГАРИ

Тошкент области ва Тошкент шаҳри саноат корхоналарининг меҳнатчилари КПСС XXIV съезди қарорларини амалга ошириб, саноат маҳсулотини реализация қилиш ва энг муҳим маҳсулотларнинг кўпчилигини ишлаб чиқариш юзасидан белгиланган саккиз ойлик планни муддатидан илгари бажардилар.

Саккиз ойлик планнинг барвақт бажарилишига Тошкент, Бекобод, Янгийўл ва областдаги бир қанча районларнинг саноат корхоналари меҳнат коллективлари катта ҳисса қўшдилар. Ой охиригача Тошкент шаҳри ва области корхоналарининг коллективлари 115 миллион сўмлик маҳсулот реализация қиладилар.

Область шаҳарлари ва районларининг ишлаб чиқариш коллективларида тўққизинчи беш йилликнинг якунловчи йили социалистик мажбуриятларини бажариш учун бошланган кураш тобора қизғин тус олмоқда.

* * *

Ўзбекистон ССР Озиқ-овқат саноати министрлигига қарашли саноат корхоналарининг коллективлари КПСС XXV съездини муносиб кутиб олиш учун бошланган социалистик мусобақани кенг қулоч ёйдириб, маҳсулот реализация қилиш ва унинг кўпчилик турларини ишлаб чиқариш юзасидан 1975 йилнинг саккиз ойи учун белгиланган планни барвақт бажардилар. Саккиз ойлик пландан ташқари кўп миқдорда ўсимлик ёғи, совун, кондитер маҳсулотлари, маргарин, макарон, чой ва бошқа маҳсулотлар ишлаб чиқарилади. (УзТАГ).

ХЕЛЬСИНКИДАГИ КЕНГАШ ЯКУНЛАРИ ТЎҒРИСИДА СУҲБАТЛАР

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Европада хавфсизлик ва ҳамкорликка бағишланиб Хельсинкида ўтказилган кенгаш якунлари тўғрисида лекция ва суҳбатлар ўтказиш учун Қорақалпоғистон АССРнинг шаҳарлари ва қишлоқ районлари Ўзбекистоннинг ҳамма областларига пропагандистларнинг группаларини юборди. Улар орасида халқаро мавзуларда суҳбат ўтказувчи лекторлар, Тошкент олий ўқув юртлари ижтимоий фанлар кафедраларининг муаллимлари, олимлар бор. (ЎзТАГ).

ТИНЧЛИКНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ СОВЕТ КОМИТЕТИНИНГ ДЕЛЕГАЦИЯСИ ШРИ ЛАНКАДА

КОЛОМБА, 20 август. (ТАСС). Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутати Тинчликни ҳимоя қилиш Ўзбекистон комитетининг аъзоси, Ўзбекистон информация агентлиги (ЎзТАГ). директори Х. Ю. Аслиддинова бошчилигидаги Тинчликни ҳимоя қилиш совет комитети делегациясининг Шри Ланка Республикасидаги сафари давом этмоқда. Делегация аъзоларининг Шри Ланка тинчлик кенгаши активлари билан, социализмни ўрганиш кенгаши иштирокчилари билан учрашуви самимий вазиятда ўтди. Шу учрашувларда сўзга чиққан Шри Ланканинг таниқли жамоат арбоблари, Шри Ланка тинчлик кенгашининг бош секретари Л. Ариявансе, жаҳон тинчлик кенгашининг раиси Т. Дураисингам ва бошқа нотиқлар планетада тинчликни таъминлаш, кескинликни юмшатиш жараёнини мустаҳкамлаш ишига Совет Иттифоқининг қўшаётган ҳал қилувчи ҳиссасига юксак баҳо бердилар. Нотиқлар делегациянинг визити Совет ва Шри Ланка халқлари ўртасида дўстлик ва ҳамжиҳатликни мустаҳкамлашга хизмат қилади, деб уқтириб ўтдилар.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

А. М. ИЛЮХИНГА «ЎЗБЕКИСТОН ССРДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН БИНОКОР» ФАХРИЙ УНВОНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

Республикада капитал қурилиш ишларини ривожлантиришдаги катта хизматлари учун Ўзбекистон ССР коммунал хўжалик министри Александр Меркулович **Илюхин**га «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган бинокор» фахрий унвони берилсин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. МАТЧОНОВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари Ҳ. ПЎЛАТОВА.

Тошкент шаҳри, 1975 йил, 20 август.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми партия, совет, касаба союз органларида кўп йиллар, самарали ишлаганлиги учун ва туғилган кунига 50 йил тўлиши муносабати билан Сирдарё область касаба союзлари Советининг раиси Ғуломжон **Абдураҳмонов**ни Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотлади.

ЎЗБЕКИСТОН МЕҲМОНЛАРИ

КПСС Марказий Комитетининг таклифига биноан дам олиш учун Совет Иттифоқига келган Югославия Коммунистлар союзи Марказий Комитети Президиуми ижроия комитетининг аъзолари Душан Попович ва Али Шукрия Ўзбекистон бўйлаб сафар қилдилар.

Душан Попович ва Али Шукрия Бухоро ҳамда Самарқандда бўлдилар. Улар ана шу шаҳарларнинг ҳаёти билан танишдилар, тарихий ёдгорликларни кўздан кечирдилар. Югославиядан келган меҳмонлар Самарканд областининг пахтакор колхозларидан бирини бориб кўрдилар.

(ЎзТАГ).

РЕЗЕРВЛАР — КАТТА БОЙЛИК

Саноат корхоналари, қурилиш, транспорт ва алоқа ташкилотлари меҳнат унумдорлигини ошириш, маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажмини кенгайтириш учун социалистик хўжалик юритишнинг таркибий белгиси — иқтисод ва тежамкорликка катта эътибор бермоқдалар. Чунки, материал, пул, табиий ресурслардан, ҳар бир меҳнатчининг иш вақтидан омилкорлик билан оқилона фойдаланиш — илгари бўлганидек ҳозирда ҳам — якунловчи йил, умуман тўққизинчи беш йиллик топшириқларини муддатидан илгари адо этиш ҳамда КПСС XXV съездини муносиб кутиб олиш учун социалистик мусобақа авж олган шу кунларда, айниқса биринчи даражали вазифалардан бирига айланган. Шу боисдан ҳам ўртоқ Л. И. Брежнев бу масалага алоҳида тўхталиб :«корхоналарнинг хўжалик ички резервларидан тўлароқ фойдаланиш ва шу асосда юқори сифатли маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтириш соҳасидаги иш тажрибасини кенг ёйиш социалистик экономикани янада юксалтиришнинг муҳим омилидир», — деган эди.

Халқимизда «Тома-тома кўл бўлур», «Тежалса тоғ бўлур» деган ҳикматли гап бор. Булар — ҳар бир меҳнатчининг иш вақтидан унумли фойдаланишига ҳам тўла тааллуқлидир. Бу ўринда «Ташхимсельмаш» заводи ишчи-хизматчилари, инженер-техник ходимларининг тажрибаси диққатга сазовордир.

Очиғи, илгари бу корхонада ҳам ишёқмаслар, ишга кеч келиб, эртароқ кетишга ҳаракат қилувчилар учраб турарди. Завод партия, касаба союз ва комсомол ташкилотлари корхона маъмурияти билан ҳамкорликда бунинг сабабларини чуқур ўрганиб чиқдилар. Ижодий изланиш, имкониятларни хомчўт қилиш натижасида ҳар бир ишчи, ҳар бир хизматчининг иш вақтидан унумли фойдаланишига эришиш тадбирлари ишлаб чиқилди. Ана шундай тадбирлардан бири корхонада «Навбатчилар штаби»нинг тузилиши бўлди. Штаб аъзолари у ёки бу участканинг айби билан рўй бераётган бекор туришларнинг сабабларини аниқлайдилар, бартараф қилиш чораларини белгилайдилар. Натижада қисқа пайт ичида заводда ишчи ва ускуналарнинг бекор туришини 75 процентга қисқартиришга муваффақ бўлинди. Сиёсий-тарбиявий ишларнинг яхшиланиши туфайли ишга кечикиб келиш ва ускуналарнинг бекор туриши каби кўнгилсиз ҳодисалар камайди.

Иш вақтидан унумли фойдаланиш учун кураш давомида бир қарашда унча арзимас бўлиб кўринадиган айрим иш жараёнларидаги нотекисликларнинг план-топшириқларни муваффақиятли бажаришга салбий таъсир қилаётгани аниқланди. Масалан, кескичларни чархлаш жараёнини олайлик. Кузатишлар баъзи ишчиларнинг кескични беш минутда, айримларнинг эса 20—30 минутда чархлашларини кўрсатди. Ўртадаги тафовут катта — йўқотилган вақт анча. Бу масала муҳокама этилиб, асбобларни марказлаштирилган усулда чархлаш ташкил этилди-ки, у катта самара бераётир. Бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин.

Минутларда — миллионлар, процентларда — тонналар... Янгийўл ёғ-мой комбинатида меҳнат унумдорлигини ошириш учун кураш резерв ва имкониятларни қидириб топиш, иқтисод ва тежамкорлик ҳаракати кучайиб кетди. Мусобақанинг тўғри ташкил этилганлиги, моддий ва маънавий рағбатлантиришнинг оптимал системаси жорий қилинганлиги ўз самарасини бермоқда. Корхона план бўйича 1975 йил охирига бориб, меҳнат унумдорлигини 1970 йилга нисбатан 23,4 процент ошириши керак эди. Вақт ва хом ашёдан тежаб-тергаб фойдаланиш натижасида бу рақам ҳозирдаёқ 24 процентдан ошиб кетди. Янгийўл ёғ-мой комбинатида меҳнат унумдорлигини атиги бир процент кўтариш— планга қўшимча 430 тонна ёғ ишлаб чиқарилди, деган сўз. Ана шу рақамларнинг ўзиёқ корхонанинг тўққизинчи беш йиллик давомида қанчалик ўсганини яққол кўрсатади.

Бироқ, барча саноат корхоналарида ҳам резервлардан омилкорлик билан фойдаланиляпти, иқтисод ва тежамкорликка тўла амал қилиняпти, деб бўлмайди. Ҳали ҳам учраётган бекор туришлар, ишга кеч келиб—вақтли кетишлар, асбоб-ускуналарнинг ўз вақтида тайёрлаб қўйилмаслиги, ишлаб чиқариш қувватларидан тўла фойдаланмаслик, таъминотчи ташкилотларнинг жиҳоз ва ускуналарни муддатида етказиб бермасликлари, реконструкция ва модернизациялашнинг суст олиб борилаётганлиги каби ҳоллар учраб турибди. Бу айрим корхона ва ташкилотларнинг ўз мажбуриятларини бажаришларига тўсқинлик қилмоқда. Бунинг оқибатида Денов ёғ-экстракция ва Жомбой темир-бетон буюмлари заводлари, Қибрай пиво ва алкоголсиз ичимликлар ҳамда Тошкент ун комбинатлари, Фарғона мебель фабрикаси сингари корхоналар ва «Узбитхимпласт» бирлашмаси план-топшириқларни уддалашда оқсамоқдалар.

Республика қурилиш ташкилотларида, темирйўл ва автомобиль транспортида ҳам кўпгина резерв ва имкониятлар бор. Бинокорликда сменалар орасида иш вақтининг зое кетишига ҳамон йўл қўйилмоқда. Ўрта Осиё темир йўлининг Ўзбекистон территориясига қарашли станцияларда сўнгги етти ойда вагонларнинг юк ортиш ва тушириш вақтида туриб қолиши ҳамда транзит вагонларнинг бекор туриб қолиши нормативда белгиланганидан ошиб кетди. Бу — ҳар бир вагоннинг ўртача суткалик унумдорлиги планининг бажарилмай қолишига олиб келди. Автохўжаликлардаги мавжуд машиналарни икки-икки ярим смена ишлатиш шароити бўлса-да, фақат 1-1,5 сменагина фойдаланилмоқда. Ўзбекистонда автомобиллар ҳаракатининг ўртача давомийлиги 9,5 соатга тенгдир. Агар Наманган область автотрестида иш куни режими 10,2 соатни ташкил қилса, бу рақам Қорақалпоғистонда бор-йўғи 8,2 соатга тенгдир. Энди автомобилларнинг ўртача тезлигига келайлик. Мисол учун: Бухоро область автохўжаликларидаги машиналар бир соатда ўртача 24 километр масофа босади. Агар улар ўз тезлигини атиги бир минутга оширганларида эди, рисоладаги қўшимча 4—5 та уй-жой биноси қурилишига зарур материалларни ташиб берарди. Бу — бир минутдаги гап. Автомобиллар иш вақтини бир соатга ошириш-чи? Иқтисодчиларнинг ҳисобича, бу иш амалга оширилса мамлакат бўйича бир йилда қўшимча 1,6 миллиард тонна юк ташиш мумкин экан.

Тажриба ишлаб чиқаришга ижодий ёндошаётган, ўз фаолиятлари натижаларини танқидий назар билан баҳолаётган, ишлаб чиқариш самарадорлигини, маҳсулот сифатини ошириш имкониятларини мунтазам излаётган коллективларгина муваффақият қозона олишини кўрсатмоқда. Демак, КПСС XXIV съезди Директиваларини муваффақиятли бажариш, социалистик мусобақа қатнашчилари зиммаларига олган мажбуриятларнинг ҳаётга тадбиқ этилиши учун якунловчи йилнинг қолган ойларида жонбозлик билан меҳнат қилиш, иш вақтининг ҳар бир соатини, ҳар бир минутини тежаш, қўшимча резервлардан оқилона фойдаланиш, бутун иш сифатини яхшилаш даркор.

Партия, совет, касаба союз ва хўжалик ташкилотларининг муҳим вазифаси — якунловчи йил топшириқларини, умуман, тўққизинчи беш йилликни муддатидан илгари якунлаш ҳамда КПСС XXV съездини муносиб кутиб олиш учун барча шарт-шароитларни яратиб беришдан иборат.

1975 БЕШ ЙИЛЛИКНИНГ ЯКУНЛОВЧИ ЙИЛИ

КПСС XXV СЪЕЗДИ ШАРАФИГА

КПСС XXV СЪЕЗДИГА ҚАНДАЙ ТУҲФА ТАЙЁРЛАМОҚДАСИЗ?

Республикамиз механизаторлари беш йилликнинг якунловчи босқичи — 1975 йилда машиналарда 3 миллион тонна пахта териш мажбуриятини олдилар. Шу кунларда ҳар бир хўжаликда машина теримини ташкилий жиҳатдан уюшқоқлик билан тез ва соз ўтказишга қаратилган тадбирлар белгиланмоқда. Дала гвардиячилари КПСС XXV съезди шарафига давом этаётган умумхалқ социалистик мусобақасига қўшилиб, ўз зиммаларига шахсий мажбуриятлар олмоқдалар. Шу муносабат билан «Совет Ўзбекистони» газетаси «МАШИНАЛАРДА — 3 МИЛЛИОН ТОННА» рубрикаси очди. Навбатдаги сўзни Самарқанд области механизаторларига берамиз.

МАШИНАЛАР ҚУДРАТИ

КОЛХОЗИМИЗ Булунғур районидагина эмас, балки Самарқанд областидаги энг йирик пахтакор хўжаликлардан ҳисобланади. Янги ерларни кўплаб ўзлаштириш, алмашлаб экишни жорий этиш эвазига пахта майдони кенгайтирилмоқда, ҳосилдорлик оширилмоқда. Ўтган йили 2090 гектар ердан пахта етиштириб унинг ҳар гектаридан 35,6 центнердан ҳосил олинди.

Ҳосилдорликни шундай оширишда, пахтани тез ва нобуд қилмай йиғиштириб олишда техника асосий роль ўйнамоқда. Бултур колхозимиз бўйича ялпи ҳосилнинг учдан икки қисми машиналарда териб олинди. Мавсумда ҳар бир агрегатнинг ўртача иш унуми 160 тоннани ташкил этди. Мен ўзим машина бункеридан 240 тонна пахта тўкиб, мавсум топшириғини икки баравар адо этдим.

Пахтачилик бригадаларида машина теримига йилдан-йил катта эътибор беріляпти. Буни кейинги йиллардаги кўрсаткичлар ҳам исботлайди. Чунончи, 1972 йил мавсумида 26 та агрегат билан 2097 тонна пахта терилганди, 1973 йили 3475 тонна, ўтган йили эса 4264 тонна пахта терилди. 1969 йили машинада терилган ҳар бир центнер пахтанинг таннархи 15 сўм 80 тийин бўлса, 1972 йили 13 сўм 20 тийинга тушди. Бултур бир центнер пахта 12 сўм 33 тийинга тўғри келди. Мен хизмат қилган ўнинчи бригадада машина терими янада арзонлашди.

Бу йил колхозимиз 2100 гектар майдонда пахта етиштирмоқда. Бунинг 1500 гектари машина теримига ажратилган. Биз, механик-ҳайдовчилар КПСС XXV съезди шарафига юксак мажбурият қабул қилиб, ҳар биримиз машинада 250-300 тоннадан пахта теришга ваъда қилдик. Мен тўрт қаторли машинада ишлаб, мавсумда 400 тонна пахта териш мажбуриятини олдим. Шу шарт билан Иштихон районидаги Энгельс номли колхознинг механик-ҳайдовчиси Баҳриддин Ёқубовни социалистик мусобақага чақирдим.

Колхозда ҳам, мен хизмат қилаётган Жалил Нажмиддинов бошлиқ ўнинчи бригадада ҳам ғўза серавж, ҳар тупида 8-9 тадан тўқ кўсак бор. Гул ва шоналари кўп. Ўзим экқан 100 гектар ердаги ғўза қатор ораларини машина теримига мослаб сифатли парвариш қилмоқдаман.

Мен дастлабки йили «ХТ-1,2» маркали агрегат билан пахта тергандим. 1971 йилдан бери «Ўзбекистон» маркали тўрт қаторли машинани бошқаряпман. 1973 йили мавсумда шу машинада 206 тонна, ўтган йили 240 тонна пахта терган эдим. Колхоз правлениеси бу йилги мавсумда менга кенг қаторлаб ишлайдиган тўрт қаторли янги машинани бириктди. Ҳозир колхоз техника паркида шундай машиналар 13 та ҳисобланади. Уларни М. Маматалиев, И. Ёқубов, Г. Аббосов, Р. Холматова каби уста механизаторлар бошқарадилар.

Колхоз бўйича пландаги 3 минг тонна ўрнига 5 минг тонна пахтани машинада териш қатъий қилиб белгиланди. Шу муносабат билан теримда бултурги 27 ўрнига 30 та машина қатнашиши планлаштирилди. Буларнинг ҳаммаси теримга шайлаб қўйилди. Ҳар бир агрегатга сменалар тайинланди. Янгидан 18 ёш механик-ҳайдовчи курсларда ўқитилиб, гувоҳномалар берилди. Ҳар йилгидек ғўза баргини тўкишга алоҳида аҳамият берилмоқда. Конкрет тадбирлар белгилаб чиқилмоқда. Керакли химикатлар ташиб олинди. Бригадаларда ҳосил машинада териладиган карталар ҳозирданоқ ажратилиб, тегишли механик-ҳайдовчиларга бириктиб қўйилди. Машина терими одатдагидек икки марта ўтказилади. Учинчиси ёрдамчи терим агрегатлари воситасида ташкил қилинади. Бунинг учун 12 та кўрак узиш ва 23 та кўрак чувиш машиналари сифатли ремонтдан чиқарилди. Машина терими— иш унуми деймиз. Бу — муболаға эмас. Ўтган йили бригадамиз бир кунда йиллик планнинг 10 процентни миқдорида, колхозимиз бўйича 5-6 процентга етказиб пахта тайёрлаган, йиллик маррани Октябрь ойининг иккинчи ўн кунлигидаёқ эгаллаган эди. Механизаторларимиз бу йилги мавсумда ҳам зўр меҳнат қилиш, ҳосилни қисқа муддатда йиғиб-териб олишга ҳаракат қилмоқдалар.

Турсунқул СУЯРОВ,
Булунғур районидаги «Октябрь» колхозининг механик-ҳайдовчиси.

МАРРА — 400 ТОННА

КЎП ЙИЛЛАРДАН БЕРИ машинада пахта тераман. Дастлабки йиллари ишим унча яхши эмасди, мавсумда оз пахта терардим. Чунки машинага ажратилган карталарнинг ҳосили қўлда териб юборилар, агрегатимиз бекор туриб қоларди. Бунинг устига шаҳардан ҳашарчилар келишига умид боғланиб, машина теримига эътибор берилмас эди. Кейинги йилларда бунга қатъий чек қўйилди. Машинага таяниб, колхозимизда ҳам, районимизда ҳам етиштирилган бутун ҳосил ҳашарчиларсиз йиғиб-териб олиняпти.

Машина теримига шундай кенг йўл очиб берилгач, ишимиз юришиб кетди. Колхозимиз янги терим агрегатлари сотиб олди. Пахта териш машиналари, прицеплар ва погрузчиклар, кўрак юлиш ва чувиш техникаси иккиуч марта ортди. Механизаторларимиз малакаларини ошириб, кўпи биринчи классли бўлди. Эндиликда, ҳар бири турли техникани бошқармоқдалар. Мен ҳам уч-тўрт хил машина «тили»ни ўрганиб олдим. Хусусан терим машинасига меҳр қўйиб, йилдан йил кўп пахта теришга эришмоқдаман.

Тўққизинчи беш йилликнинг учинчи йилида машинада 220 тонна пахта терган эдим. Ўтган йили буни 319 тоннага етказдим. Мен хизмат қилаётган Сидиқ Юсупов бошлиқ бригада ҳосилни тез йиғиштириб олиб, яхши кўрсатгичга эришди. Пахта етиштириш юзасидан олган социалистик мажбуриятини ошиғи билан бажарди. 161 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 25 ўрнига 37,4 центнердан пахта топширди. Пахтани асосан биринчи сортга сотди. Бригада ялпи ҳосилнинг 83 процентини машинада териб олди. Шу туфайли пахтадан ишлаб чиқариш планида кўзда тутилганидан кўп миқдорда даромад олишга эришдик. Мен йиллик даромад тақсимотида 3000 сўм нақд пул олдим. Йиллик иш ҳақим беш минг сўмдан ошиб тушди. Механик-ҳайдовчилар орасида мусобақа ғолиби сифатида енгил машина ва ҳукуматимиз томонидан «Ҳурмат белгиси» ордени билан мукофотландим.

Меҳнатимнинг бу қадар юксак тақдирланиши мени янги ғалабаларга руҳлантириб юборди. Мен чигит экишда актив қатнашиб, бригаданинг ҳамма ерида экишни сифатли тугалладим. Барча майдонга кенг қаторлаб — 90 сантиметр қилиб уруғ қадалди. Чигит униб чиқиши билан қатор ораларини шунга мослаштирилган культиватор билан юмшатиб бормоқдаман. Ҳозир бригаданинг ҳамма ердаги ғўзаси уч марта қондириб суғорилди. Эгат олиниб, уч бор озиқлантирилди. Қатор оралари беш марта сифатли культивация қилинди. Ҳар туп ғўзада ўрта ҳисобда 10-12 тадан тўқ кўсак санаш мумкин.

Колхозимиз 1660 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 25 ўрнига 33 центнердан ёки халқ хўжалик планидаги 4110 тонна ўрнига 5500 тонна пахта етиштириш мажбуриятини олган. Бригадамиз эса гектаридан 40 центнердан хирмон кўтариш учун курашмоқда. Биз 10 сентябргача ғўза парваришини давом эттириш, шунга қадар ғўзани икки марта суғориш, қатор ораларини уч марта юмшатиш, ҳар бир шонани гулга ва гулни тўқ кўсакка айлантириш тадбирларини амалга ошириш билан, йиғим-теримга пухта ҳозирлик кўрмоқдамиз. Бу соҳада механизаторлар тинимсиз ишламоқдалар. Шу кунларда культиваторларга тўсиқлар ўрнатиб, смена нормасини бир ярим баравар адо этмоқдамиз.

Колхоздаги ҳамма терим машиналари икки сменада ишлайди. Бунинг учун қисқа муддатли курс очилиб, ўнинчи синфни битирган 30 қиз-йигит ўқитилди. Ҳар бирига механик-ҳайдовчилик гувоҳномаси берилди. Эски ва янги механик-ҳайдовчилар мавсумда кўп пахта териш юзасидан мусобақалашди.

Мен партиямиз XXV съезди шарафига давом этаётган мусобақага қўшилиб, мавсумда 400 тонна пахта териш ҳақидаги шахсий мажбуриятимни шараф билан бажараман.

Баҳриддин ЁҚУБОВ,
Иштихон районидаги Энгельс номли колхознинг механик-ҳайдовчиси.

«САЛЮТ-4»: ҚУЁШ СУРАТИ

Космонавтлар П. И. Климук билан В. И. Севастьянов «Салют-4» космик станцияси ичида «ОСТ-1» орбитал Қуёш телескопи ёрдамида Қуёшни кузатган эдилар. Улар олган фототасвирлар Қрим астрофизика обсерваториясига келтирилди. ТАСС мухбирининг илтимосига кўра, эксперимент раҳбари физика-математика фанлари доктори Н. В. Стешенко космосда суратга олиш натижаларини шарҳлаб берди.

— Космонавтларимиз учиб юрган пайтда Ердаги телескоплардан қараб, Қуёшда катта-катта доғлар, флоккулалар, протуберанцлар борлигини қайд этган эдилар. Қуёш активлиги оз бўлган даврда бундай ҳодиса камдан-кам учрайди. Биз учишни бошқариш маркази орқали космонавтлар билан алоқа боғлаб, диққатга сазовор бўлган шу ҳодисаларга алоҳида эътибор беришларини сўрадик. Ниҳоят аниқ спектрлар олдимизда турибди. Уларни дастлабки кўздан кечириш протуберанцлар ва бошқа ўзгаришлар юқори ярусларда жуда тез-секундига ўнлаб километр ҳаракат қилишини тасдиқлайди. Ердаги телескоплар орқали бундай ҳодиса ҳали ҳеч қачон кузатилмаган эди.

Орбитал Қуёш телескопини ишлаб чиқиш вақтида унинг кўзгулари қопламасини бевосита космоснинг ўзида янгилаш кўзда тутилган эди. Иш бошланишидан аввал космонавтлар махсус қурилмани ишга солдилар, шундан кейин кўзгуга нурни қайтаргич қатлам суркалди. Бу эса тасвирни жуда равшан плёнка олиш имконини берди.

Протуберанцларнинг аниқ чизиқлари олинганлиги жуда муҳимдир. Ҳозир биз уларнинг турли қисмларидаги ҳароратини, ионлашув даражасини, турли баландликлардаги ҳар хил химиявий элементларнинг тўпланишини, плазманинг ҳаракат тезлигини тўла ишонч билан аниқлаб бера оламиз.

Қрим астрофизика обсерваториясининг директори академик А. Б. Северныйнинг Қуёш плазмаси билан магнит майдонларининг бир-бири билан узвий алоқадорлиги тўғрисидаги хулосаларини космонавтларнинг ишлари тўла-тўкис тасдиқлади. Бугина эмас, космос шароитида актив жараёнларни ўрганиш шу боғланишни жуда аниқ белгилаш ва Қуёшдаги актив соҳалар тузилишининг янги қонуниятларини аниқлаш имконини беради.

«Салют-4»даги биринчи экспедиция ҳам Қуёшни кузатган ва суратга олган эди. Энди бизда иккала космик эксперимент натижаларини ва айни вақтда Ердаги кузатишларнинг натижаларини таққослаш учун тўла имконият бор.

Олинган маълумотларни муфассал ишлаб чиқиш, деди сўзининг охирида Н. В. Стешенко, Қуёш активлигининг планеталараро фазода ва Ерда содир бўлаётган жараёнлар билан боғлиқ эканлигининг янги далил — исботларини аниқлашга сўзсиз ёрдам беради ва Қуёшнинг ўзидаги ҳодисаларнинг моҳиятини ҳам изоҳлайди, албатта.

М. ТУРОВСКИЙ.
Научний посёлкаси,
Қрим области.

ТАЖРИБА: ЎРГАНИНГ, ЎЗ ХЎЖАЛИГИНГИЗДА ЖОРИЙ ҚИЛИНГ

ПАХТА ДАЛАЛАРИДА САНОАТ ТЕХНОЛОГИЯСИ

• Ўзбекистоннинг Сирдарё область, Гулистон районидаги «Коммунизм» колхози пахта етиштиришнинг саноат технологиясини ўзлаштирди. • Ҳар центнер маҳсулот етиштиришга меҳнат сарфи хўжаликда 1,8 киши кунига камайтирилиб, тармоқлар рентабеллиги даражаси 107 процентни ташкил қилмоқда. • Бу йил пахтакорлар ҳар гектар ердан 40 центнер ҳосил кўтариш учун курашмоқдалар. Колхоз етиштирилган ҳосилнинг 90 проценти—4500 тонна пахтани машиналарда териб олади. • Ҳосилнинг 85—90 проценти давлатга олий навда топширилади

УШБУ САҲИФАДА «КОММУНИЗМ» КОЛХОЗИ ПАХТАКОРЛАРИНИНГ ТАЖРИБАСИ ҲИКОЯ ҚИЛИНАДИ

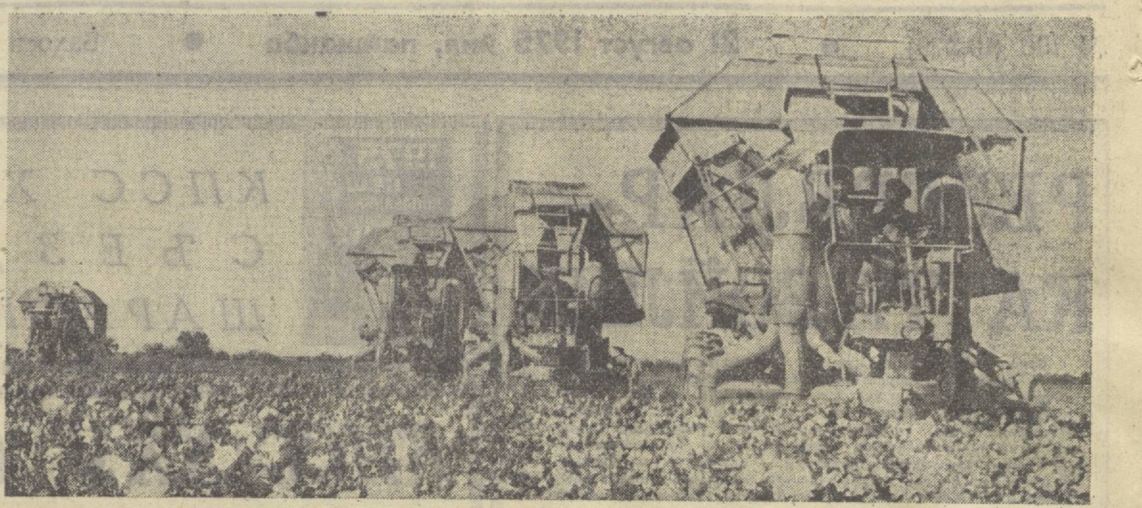

КЕЙИНГИ йилларда бизнинг «Коммунизм» колхозимизда пахта ҳосилдорлиги анчагина ошди. Ҳолбуки, саккизинчи беш йилликнинг ўрталарида колхоз гектаридан 10-12 центнердан ҳосил оларди. Бултур бу рақам 32,8 центнерни ташкил этди.

Ҳосилдорликнинг бу тариқа ўсиши давлатга маҳсулот етиштириш ва сотиш планларини муддатидан илгари бажаришимизга имкон берди. Беш йилликнинг ўтган йилларида тайёрлов пунктига 13.177 тонна пахта етказиб берилди. Бу йил ҳар гектар ердан 40 центнердан ҳосил йиғиштириб олиб қабул пунктига якунловчи йилда белгиланган пландан ташқари 2100 тонна, беш йиллик учун белгиланган топшириққа қўшимча равишда 6167 тонна пахта етказиб бермоқчимиз.

Бу муваффақиятлар — пахтачиликда ва аввало комплекс механизацияни жорий этиш, пахта-беда алмашлаб экишнинг илмий асосланган усули жорий қилинишида, ишлаб чиқариш бригадаларининг йириклаштирилишида, механизатор кадрлар танлаш ва уларни ўқитишда тубли ўзгаришлар юз берганлиги натижасидир. Саноат технологиясини ўзлаштириш, ерни экишгача тайёрлаш, экин экиш ва қатор ораларини ишлашни тўла механизациялаш, жами ҳосилнинг 83 процентини машиналарда йиғиб-териб олиш имконини берди. Бу йил машина терими 90 процентга етказилади.

Ғўза парваришида прогрессив индустриал технологияга ўтилиши пахтачилик самарадорлигини кескин кўтариш имконини берди. 1969 йилга нисбатан ҳар центнер маҳсулот етиштиришга сарфланган меҳнат харажати 6,4 киши кунидан 1,8 киши кунига камайди. Ҳар бир пахта териш машинасининг мавсумдаги иш унуми 36 тоннадан 125 тоннага кўтарилди. Эндиликда пахтачилик рентабеллиги даражаси 107 процентни ташкил қилмоқда.

Ҳосил негизи: деҳқончилик маданияти ва иш сифатида

КОМПЛЕКС механизациялашган йиғим-терим — пахта етиштириш саноат технологиясининг якунловчи босқичи ҳисобланади. Бу ишдаги муваффақият экинларни тўғри ўстириш ва ҳосилни йиғиштириб олишга тайёргарлик кўришга бевосита боғлиқдир.

Кузги шудгоргача барча бригадалар органик ўғитларни махсус машиналарда далага солишади, кейин ер икки ярусли плугларда ҳайдалади. Бунда кўп йиллик ёввойи ўтнинг илдизлари 40 сантиметргача чуқурликда ернинг тагига кўмилиши билан бирга, ернинг текис бўлиши таъминланади. Куздан бошлаб ернинг шўрини ювишга киришамиз. Ерни пол олиб ювиш натижасида тупроқнинг ҳосилдор қисмидаги зарарли шўр тўлиқроқ чиқиб кетади. Буларнинг ҳаммаси ерни баҳорда яхшилаб текислашда қулайлик туғдиради.

Яхши тайёрланган пайкалларда уруғни тез ва сифатли экиб оламиз. Бу йил баҳорда биз беш кунда чигитни экиб олдик. Экишнинг ўзига хос бир хусусияти ҳақида тўхталиб ўтмоқчиман. Одатда бир қаторли қилиб экканимизда «СЧХ-4А-111» сеялкаларини ўн икки куракли дискни қўлланган ҳолда ишлатамиз. Бироқ, ҳамма уруғ ҳам нам ерга аниқ тушақолмайди, — инерция кучи билан уларнинг бир қисми пуштада қуруқ тупроқ орасида қолиб кетади. Агар чигит экилгандан кейин тез орада ёмғир ёғиб ўтса кўнгилдагидек бўлади — чигит нормал униб чиқади. Ёмғир бўлмаса қуруқ тупроққа тушган чигит унмайди.

Ҳамма чигит нам тупроқ ичига тушиши учун биз такомиллаштирилган сеялкалардан фойдаланамиз. Уларда экадиган аппаратнинг банкалари 180 градусга айланиши мумкин. Шу туфайли уруғликни ўлчаб танлайдиган аппарат дискининг ойнаси чигит тушадиган пуштанинг марказида туради. Экадиган дискнинг кураклари кесилиб, ўзи экадиган дискка ўтиш йўли бекитиб қўйилади. Бу диск айланмайди, балки кичик ўтказиш шестернялари блоки учун бамисоли ҳимоя ёпинғич ролини ўйнайди. Привод деганимиз ўн икки тишли юлдузчадан валлга ўтадиган ўтказгичдир. Уруғ экадиган аппарат банкасидан тушрадиган диск ойнаси орқали ҳар 4-5 сантиметрда намли тупроқ ичига тушади. Бу ҳол уруғлик 100 процент униб чиқишига эришиш имконини берди. Бундан ташқари, сим билан ўлчаб, аниқ экиш қаторларнинг тўппа-тўғри бўлишини ҳамда ҳар гектар ерда 140-150 минг туп қалинликда кўчат бўлишини таъминлади. Натижада қатор ораларини механизация усулида парвариш қилиш ва йиғиштириб олишнинг энг муҳим шартларига риоя қилинди: Қаторлар тўппа-тўғри бўлиб, ғўза туплари бир хил қалинликда бўлдики, бунда ҳосилни машиналарда йиғиштириб олиш жуда қулай бўлади.

Хўжаликнинг тажрибаси барча пахтакор районларни сим билан ўлчаб экадиган сеялкалар билан тезроқ таъминлаш жуда зарурлигини яна бир марта тасдиқлади. Бундай сеялкаларни оммавий саноат усулида ишлаб чиқариш колхоз ва совхозларни ғўзани ягана қилишдек машаққатли ва узоқ вақтни талаб қиладиган иш жараёнидан халос қилган бўлур эди. Биз бундан қимматли чигитни ва миллион-миллион сўм пулни тежаб қолган бўлур эдик.

Тажриба шуни кўрсатмоқдаки, ҳосил нақадар баракали бўлса машина теримининг унуми шунчалик салмоқли бўлади. Республикада кенг қаторли пайкаллар жами экин майдонларининг ярмини ташкил этади. Ана шу майдонларда ғўза тупларининг қалинлигини дадил оширишга ўтавериш керак.

Бунга биз ўз тажрибамизда ишонч ҳосил қилдик. Ўтган йилги баҳорда кўпчилик ишлаб чиқариш бўлинмалари қатори Назирқул Раҳмонбердиев бригадасида ҳам ғўза 90х20 сантиметр схемасида жойлаштирилди. Лочин Мирзимов бригадасида эса экин 90х5 сантиметр схемасида жойлаштирилди. Ғалвир сувдан кўтарилганида ҳисоб-китобда адашмаганимиз маълум бўлди. 1-бригадада гектар бошига ҳосилдорлик 30,8, иккинчисида 40,1 центнерни ташкил қилди. Бундай фарқ иқтисодий кўрсаткичларда ҳам ўз ифодасини топди. Биринчи бригадада ҳар центнер маҳсулот етиштиришга 2,1, иккинчисида 1,4 киши куни сарфланди. Ҳар центнер пахтанинг таннархи биринчи бригадада 25,4 сўм, иккинчисида 21,3 сўмни ташкил этди. Ҳар бир ходимга ҳисоблаганда биринчи бригадада 142 центнер, иккинчисида 235 центнер пахта етиштирилди. Ҳар гектар ердан олинган соф фойда биринчи бригадада 970 сўм, иккинчисида 1500 сўм бўлди.

Эндиликда биз чигитни сим тортиб экиш усулига ғўза тупларининг қалин бўлишига тўла ўтдик. Бу ҳол 40 центнерлик ҳосил кўтарамиз деб тўла ишонч билан айтишимизга имкон беради. Ҳар гектар ернинг ҳосилдорлиги бултургидан 7 центнердан зиёд бўлади.

Ғўзани тўғри парвариш қилиш мўлжалдаги ҳосилни етиштириш имконини бермоқда. Қатор ораларини обдон ишлаш, вегетация суғориши ва ғўзани озиқлантириш расамади билан бўлаётгани шунга имкон бермоқда. Экин кўсак тугаётганида озиқлантириш учун сувда чиритиб эритилган ва эгатларга оқизиладиган шарбат усулидан кенг фойдаланяпмиз. Августнинг бошларида ҳамма бригадалар ғўзани механизмлар билан чеканка қилиб бўлишди. Карталарнинг яхши текисланганлиги, ғўза тупларининг бир хилда ривожланганлиги бу масъулиятли ишни юксак сифатли ўтказиш имконини берди.

Барча бригадалар ҳар куни карталарни кўздан кечириб, ёввойи ўтлар пайдо бўлишининг олдини олиш учун сергак бўлиб турришибди. Профилактика йўсинида ишлов беришлар катта фойда келтирди. Ҳозир ҳосилни ҳимоя қилиш хизматимиз қишлоқ хўжалик зараркунандалари пайдо бўлиши мумкин бўлган боғ-роғларни, томорқаларни, йўл бўйларини ишловдан чиқармоқдалар.

Августнинг охирларида дефолиацияга киришамиз. Бу ишни самолёт билан бажарамиз. Ғўзаларнинг аҳоли пунктлари сув бўйларига яқин жойлашган қисмига, сабзавот пайкаллари ва боғларга трактор аппаратлари билан ишлов берамиз. Худди шу пайтда машиналар айланадиган жойларни тайёрлашга киришамиз. Бундай жойларнинг тахминан ярмиси коллектор ва канал бўйларидаги дала йўлларида бўлади. Бу ҳол ҳосилнинг анчагина қисмини тежаш имконини беради. Машиналар айланадиган жойларни тайёрлаш жараёни бизда механизациялаштирилган.

Техника омилкор, билимдон кишилар қўлида

ХЎЖАЛИКНИНГ техника паркида 29 пахта териш, 10 кўрак узиш, 10 механик подборшчик, 6 кўрак тозалаш, 2 универсал погрузчик, пахтани қоп-қанорсиз ташийдиган 75 трактор прицепи мавжуд. Трактор ва мураккаб агрегатларни шартнома бўйича «Узсельхозтехника» район бирлашмасида капитал ремонт қилдирдик. Қолган ремонт ишларини ўз кучимиз билан бажардик. Барча техника синов ҳайдашда текширишдан ўтказилди, актлар билан қабул қилиб олиниб, ишга шай бўлиб турибди.

Даладаги йиғим-терим техникасига хизмат кўрсатиш ва ремонт қилиш учун кўчма автоустахоналарни комплектлаш ҳам ниҳоясига етказилди. Кўчма устахоналар барча инструментлар, запас қисмлар, ремонт материаллари ва пайвандлаш агрегатлари билан таъминланган. Складда ишдан чиқиб қолган узел ва агрегатларни тезда алмаштириш учун запас комплектлар ғамлаб қўйилди. Техника хизмати кўрсатиш звенолари тажрибали созловчи усталар ва юқори малакали слесарлар билан таъминланади. Йиғим-терим даврида колхознинг ремонт устахонаси кечаю-кундуз ишлайди.

Колхоз правленияси, партия ва комсомол ташкилотлари йил бошидаёқ механизаторлар, шу жумладан механик-ҳайдовчиларнинг янги группасини тайёрлаш тадбирларини кўриб қўйган эдилар. Қишлоқ ҳунар-техника билим юртлари, колхозлардаги курслар ҳамда «Узсельхозтехника» район бирлашмаси ҳузуридаги курсларнинг битирувчилари ҳисобига хўжалик механизаторлар коллективини 36 кишига кўпайтирди. Б. Алиев, Э. Нормуҳамедов, М. Шодмонов, С. Ражабов сингари тажрибали комплекс механизация усталари ўз ёрдамчиларини ўргатиб, уларга чинакам обрўли мураббий бўлиб қолдилар. Уларнинг шогирдлари бу йиғим-терим мавсумида пахта териш машиналарини мустақил бошқарадилар. Бу ҳол бутун йиғим-терим техникасини икки сменада ишлатиш имконини беради.

Хўжаликнинг йиғим-терим техникасини бошқаришни биладиган бошқа хизмат ходимлари ҳам резерв бўлиб турибди. Ўрта мактабнинг баъзи битирувчилари ҳам механизаторлик дипломини олишган. Уларни уста механизаторларга ёрдамчи қилиб биркитиб қўямиз.

[illegible] ларда саноат пахтакорларни яхшигина машиналар билан таъминлади. Бироқ, бу машиналарга бўлган талаб тобора ошмоқда. Шу муносабат билан фурсатдан фойдаланиб конструкторларга пахтани ярусла б терадиган комбайн яратиш ишлари жуда чўзилиб кетаётганлигини эслатиб қўймоқчимиз. Афсуски, юксак унумли механик-подборшчиклар ҳам йўқ. Бу ҳол пахтани поток, комплекс механизациялашган усулда йиғиб-териб олиш билан боғлиқ бўлган ижодий изланишларга тўсқинлик қилмоқда.

Узлуксиз технология—терим агрегатларининг юксак унум билан ишлаш йўли

ОДАТДА дефолиация ўтказилгандан сўнг 10 кун ўтгач, ғўза баргларининг камида 80 проценти тўкилиб, кўсакларнинг 60 проценти очилгандан кейин машина теримига тушамиз. Бу принципга риоя қилмаслик терим машиналарининг нормал ишламаслигига, хом ашёнинг кўк барглар билан ифлосланишига, кўсакларнинг тўкилишига олиб келади. Иккинчи томондан кечикиш ҳам фойдасиз—кўсаклар ундан ҳам кўпроқ очилиб кетса бункерга сифати жиҳатидан турлича бўлган пахта туша бошлайди. Бу эса ҳам колхозга, ҳам давлатга зарар етказади. Шу сабабли бизда ҳосилнинг йиғим-теримга тайёрлигини фақат мутахассислар аниқлайдилар ва ғоят усталик билан иш тутадилар.

Кўп йиллик тажриба инженерларимиз ва механик ҳайдовчиларимизга қуйидаги қоидаларни ишлаб чиқишга имкон бердики, пахта териш машиналаридан фойдаланиш вақтида бу қоидаларга ҳамма амал қилмоқда:

— кўсакларнинг ҳажмига қараб шпинделлар билан барабанлар оралиғини тўғри созлаш;

— шпинделлар билан шчеткалар оралиғини тўғри белгилаш;

— шпинделларни айлантирувчи қайишларни тўғри тортиш;

— иш вақтида машина двигателларининг ҳамиша бир хил тезликда айланишини таъминлаш;

— териладиган майдон узунлигини рационал равишда белгилаш ва шунга мувофиқ равишда пахтани қоп-қанорсиз ташийдиган тележкаларни аниқ жойлаштириш,

— қаторларга шпиндел барабанларининг иш оборотида тўғри кириб боришини таъминлаш;

— шпинделларни паралел ва шахмат тартибида жойлаштириш;

— шпинделларни муттасил тозалаб ва ювиб туриш;

— ғўза тупларини кўтарадиган мосламанинг аниқ ишлашига эришиш;

— осма аппарат бутун системасининг герметик берклигига риоя қилиш;

— гидравликанинг оҳиста ҳаракат қилишига эришиш;

— пахтанинг тўла териб олинишини ва теримнинг тозалигини мунтазам контроль қилиб туриш;

— иккинчи теримда машинани ғўза туплари биринчи теримда энгашиб қолган томондан юргизиш:

— меҳнат хавфсизлиги техникаси қоидаларига риоя этиш;

— бутун иш сменаси давомида машиналардан юксак унум билан фойдаланиш зарур.

Бу қоидаларнинг ҳаммаси теримнинг юксак суръати, пахта тўкилишининг олдини олиш, сифатли маҳсулот олиш учун курашга асосландир. Бундан ташқари ҳозирги вақтда буларнинг ҳаммаси алоҳида аҳамият касб этмоқда, чунки бу йилги теримдан бошлаб планга қўшимча равишда сотилган биринчи, иккинчи, учинчи сорт пахтага 50 процент қўшимча ҳақ тўлаш жорий этилмоқда. Бинобарин, паст сорт пахта учун рағбатлантирувчи ҳақ тўланмайди. Колхознинг хўжалик ҳисоби асосида ишловчи ҳамма бригадалари бу янги талабни ҳисобга олдилар ва ўз олдиларига юқори кондициядаги пахта топширишни мақсад қилиб қўйдилар.

Ўтган йилдаги каби теримни индивидуал —группа усулида ташкил этамиз. Еттита механизациялашган группа туздик. Улардан бештаси икки сменада ишлайди, иккитаси эса кеча-ю кундуз ишлайди. НОТ планида меҳнатни шу тарзда ташкил этиш кўзда тутилган. Машиналар тунда ишлашга мослаб жиҳозланган. Пахта териш агрегатларига иккитадан прицепни биркитиб қўямиз. Ҳар бир группага навбатчи механик ва созловчи слесарь тайинланади.

Группа методи механизаторнинг ўз участкасида теримнинг муддати ва сифати учун сўзсиз шахсий масъулиятини ҳисобга олади. Агроном ва бригадир терилган пайкалларни ҳар куни қабул қилиб олади, уларнинг хулосасига мувофиқ рағбатлантирувчи меҳнат ҳақи ёзилади.

Дала — пахта териш машинаси — трактор прицепи — тайёрлаш пункти — теримнинг бу узлуксиз технологияси бизда қатъий қарор топди ва барча турдаги машиналардан комплекс фойдаланишга имконият бермоқда. Ҳосил етилишига қараб группалар ўз массивларида биринчи теримни бошлайдилар. Қўшни пайкалда очилган кўсаклар миқдори 60 процентдан кам бўлиши ҳам мумкин. Бундай ҳолларда механизаторлар машиналарни вақтинча ҳосил етилган участкаларга олиб ўтадилар. Сайлама конвейер биринчи ва иккинчи терим ўртасида ҳам йиғим-терим техникасининг тўхтаб туришига хотима беради, барча машиналардан максимал фойдаланишни таъминлайди.

Йиғим-теримни ўтказиш бўйича тузилган иш плани биринчи ва иккинчи теримни машиналар билан бажаришни, кейин қандайдир сабаблар билан пахтанинг эгатларга тўкилишига йўл қўйилган пайкаллардагина механик подборшчикларни киритишни кўзда тутади. Далаларга кўрак узиш машиналарининг чиқиши якунловчи босқичдир.

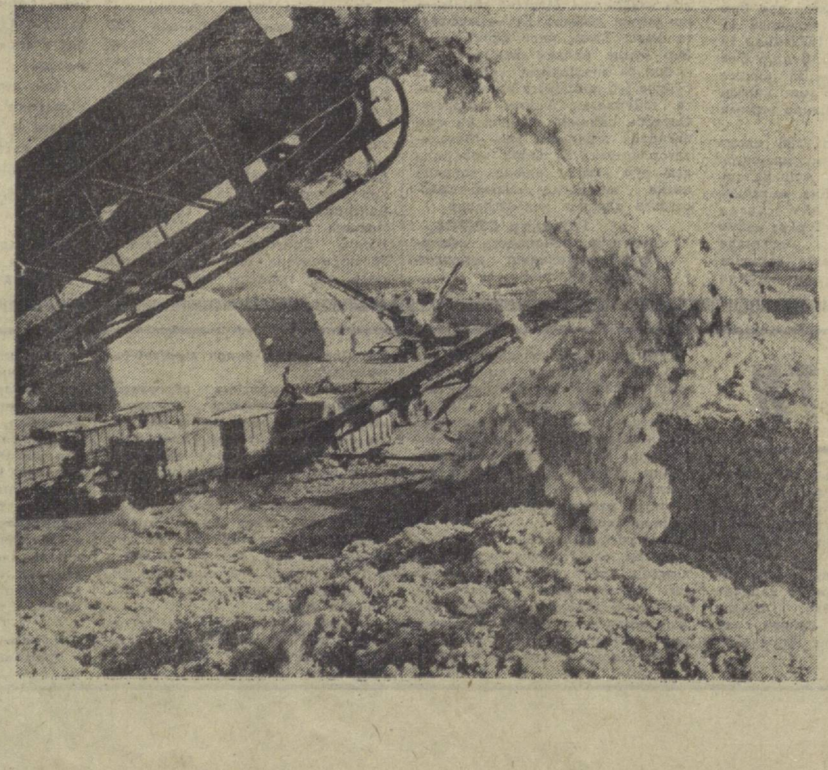

Юксак кондицияли маҳсулот топшириш учун

БУ ЙИЛГИ теримда биз қўл меҳнатини бутунлай кисиб чиқарадиган индустриал технологияни кенг қўлланишга қарор қилдик. 1241 гектар пахта майдонининг 1000 гектарида шу технологиядан фойдаланилади. Асосий вазифа — теримнинг тоза бўлишига, ерга пахтанинг мутлақо тўкилмаслигига эришишдир. Бундай ишлаш учун маҳоратли кишиларимиз бор. Лочин Миразимов, Кибор Кўчиев, Нодира Назарова, Бинали Алиев ва бошқалар ана шулар жумласидандир. Ҳозир бош мутахассислар ва ана шу ишлаб чиқариш новаторлари раҳбарлигида хўжаликнинг ҳамма механик ҳайдовчилари юксак сифатли машина терими методларига ўқитилмоқда.

Колхоз правлениеси ва партия комитети терим ишлари графигини тасдиқладилар. Давлатга пахта сотиш халқ хўжалик планини ўтган йилдаги 20 кун ўрнига 15 кун ичида бажаришни кўзда тутмоқдамиз. Бунинг учун мустаҳкам замин яратилган: анча мўл ҳосил етиштирилди, далалар ва техника машина теримига яхши тайёрлаб қўйилди, механик-ҳайдовчиларнинг маҳорати сезиларли даражада ошди. Машиналар билан 4 минг 500 тонна пахтани ёки ялпи ҳосилнинг 90 процентини териб олишни белгилаб қўйдик. Бу эса ўтган йили машиналар билан терилган пахтадан 1333 тонна кўпдир. Икки қаторли 25 та агрегат билан мавсум нормаси 140 тонна, тўртта тўрт қаторли агрегат учун эса 250 тоннадир.

Илғор механизаторлар нормани ошириб бажармоқчи бўлишяпти. Табиийки биз бунга тўсқинлик қилмаймиз. Бироқ, бизнинг мақсадимиз — рекорд кўрсаткичга эришиш эмас, балки барча терим техникасидан юксак унум билан фойдаланишдан иборат. Шу муносабат билан район тайёрлов пунктида хом ашёни қабул қилиб олиш практикаси бизда бироз ташвиш туғдирмоқда. Гап шундаки, бундан бир неча йил аввал биз терилган пахтани ерга тўкишдан воз кечганмиз. Узлуксиз технология хом ашёни машина бункеридан бевосита тайёрлов пунктларига ташишни кўзда тутади. Тракторчи ҳайдовчилар пахта юкланган тележкалардан трактор поездлари тузадилар. Машина терими давом этаётган далада бир комплекс бўш тележкалар қолади. Пахтани қоп-қанорсиз ташийдиган тележкаларнинг обороти трактор поездлари ҳаракатининг соатли графигига қараб белгиланган. Акс ҳолда пахта териш машиналари бекор туриб қолиши турган гап. Ўтган йилги мавсумда, афсуски, машиналарнинг ана шундай бекор туришига йўл қўйилди. Бунинг сабаби поездларнинг пахтани тушириш вақтида кўп туриб қолишидир.

Пахта терими қизгин тус олган кунларда тайёрлов пунктлари дарвозаси олдида ўнлаб трактор поездлари бир неча соатлаб кутиб қолади. Бу ерда гап хом ашёни қабул қилиб олиш жараёни ҳамма жойда ҳам аниқ ташкил этилмаганлиги устида эмас. Энг муҳими шундаки, тайёрлов корхоналари маҳсулот сифатини тез ва аниқ белгилаб берадиган аппаратлар билан етарли таъминланган эмас, юк туширадиган ва ортадиган механизмлар етишмайди. Қабул пунктларида нима учундир хом ашёни фақат бунт майдонига тушириш қоида бўлиб қолган. Юкни бир вақтнинг ўзида бир неча майдонга туширилса тележкаларнинг тўхтаб қолиши анча камайган бўларди.

Пахта тайёрлаш ва уни дастлабки қайта ишлаш системасини такомиллаштириш пайти келди деб ўйлаймиз. Жаҳон практикасида янги, прогрессив усул топилди: пахтани бевосита даланинг ўзида қайта ишлаш учун кўчма ва ярим стационар установкалар яратилди. Машиналардан тўкиладиган хом ашё шу ернинг ўзида қайта ишланади, олинган тола ва чигит бевосита истеъмолчи корхоналарга юборилади. Тайёрлашнинг бу усули транспорт чиқимларини анча камайтирган, техникани ортиқча қатнашдан ҳоли қилган, хом ашёни истеъмолчиларга етказиб беришни тезлаштирган бўлур эди.

• • •

ХЎЖАЛИК коллективи беш йилликнинг якунловчи йили ва умуман беш йиллик планларини муваффақиятли бажариш учун мусобақалашмоқда. Бригадаларнинг деярли ярми ҳар гектар ердан 45-50 центнердан пахта олишга аҳд қилди. Мусобақа шартлари, маънавий ва моддий рағбатлантириш системаси ишлаб чиқилди ва тасдиқланди. Техникадан юксак унум билан фойдаланиш учун курашга интилиш, ишнинг зарбдор суръатлари, биринчи ва иккинчи сорт пахта сотиш учун курашга интилиш бу системага асос қилиб олинган.

Бригадаларнинг коллективлари пахтанинг 85-90 процентини юқори сорт билан сотиш мажбуриятини олдилар.

Терим даврида ҳар бир беш кунлик якунлари бўйича ғолиб коллективларга кўчма Қизил байроқ ҳамда номи ёзилган соат, радиоприёмник каби қимматбаҳо совғалар топширилади. Механизаторлар мусобақасининг пешқадами учун айниқса қимматли мукофот — «Жигули» автомобили қўйилди. Колхоз правлениеси планга қўшимча равишда топширилган пахта учун ҳақ тўлаш тартибидаги ўзгаришларни ҳисобга олиб, механизаторларни рағбатлантиришни белгилади. Дастлабки ҳисоб-китобларга кўра ҳар бир сўм иш ҳақига 78 тийин қўшимча ҳақ тўғри келади. Планга қўшимча маҳсулот топшириш режалари амалга ошган тақдирдагина шундай бўлади, албатта.

Йиғим-терим қатнашчиларига маданий-маиший хизмат кўрсатиш тадбирларини ҳам ўйлаб қўйдик. Барча бригада дала шийпонлари тартибга келтирилди. Уларнинг ҳар бирида янги газета ва журналларни ўқиш, телевизион эшиттиришларни кўриш мумкин бўлган дам олиш хоналари бор. Дала шийпонларида дала ошхоналари ташкил этилган. Колхоз комсомол ташкилоти ва клуб янги концерт программасини тайёрламоқда.

Ҳозир колхоз коллективи бир мақсад билан — ўз социалистик мажбуриятларини муваффақиятли бажариб, партиямиз XXV съездини муносиб, зарбдор меҳнат билан, планга қўшимча маҳсулот топшириш билан кутиб олиш мақсади билан яшамоқда.

Ж. КУЧИЕВ,

«Коммунизм» колхозининг раиси, Ленин мукофоти лауреати, Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутати, республикада хизмат кўрсатган механизатор.

(«Сельская жизнь» газетаси, 20 август).

Хоразм области. 1385 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 45 цент нердан «оқ олтин» ҳосили оламиз! Қўшкўпир районидаги Олтибой Қурбонов номли колхоз пахтакорлари КПСС XXV съезди шарафига ана шундай юксак мажбурият олишган. Далаларда юксак аҳдга яраша мўлҳосил тўпланмоқда. Суратда: илғор бригада бошлиғи Назира Матгалдиева ва колхоз раиси Собир Оллоберганов ҳосил чўғидан мамнун боқишмоқда.

С. Безносов фотоси.

СОВЕТ ХОДИМИ МИНБАРИ

ХАЛҚ БИЛАН БАМАСЛАҲАТ

Советлар фаолиятининг туб мақсади — халққа хизмат қилиш, ҳамиша халқ манфаатини ифода этишдан иборат. Депутат халқ вакилидир. Юксак ишонч унинг олдига катта талаблар қўяди. Ҳамма вақт халқ билан бирга бўлиш, омманинг овозига қулоқ солиш, меҳнаткашларнинг ариза ва шикоятларига сезгирлик билан қараш — Совет органлари ва давлат муассасалари ходимларининг, барча раҳбарларнинг масъулиятли вазифаси, жонажон ишидир.

Меҳнаткашлар депутатлари Советлари партия ва ҳукумат қарорларини амалга ошира бориб, ариза ва шикоятларни ҳал этишни намунали йўлга қўйиш борасида самарали иш олиб бораётирлар. Область, шаҳар ва район Советлари сессияларида, ижроия комитетларнинг мажлисларида меҳнаткашларнинг хат ва шикоятларини ҳал этишнинг аҳволи планли равишда муҳокама қилиниб, бу муҳим масала юзасидан тегишли қарорлар қабул этилади. Ўтган йили область Советининг IV сессияси кун тартибига «Область совет ва хўжалик ташкилотларида гражданларни қабул қилиш, уларнинг хат ва шикоятларини ҳал этишнинг аҳволи ҳамда уни яхшилаш тадбирлари тўғрисида» деган масала киритилди. Қабул қилинган қарордаги тадбирларнинг аниқ бажарилиши қаттиқ назорат остига олинди. Чунки бу қарорда узоққа мўлжалланган муҳим тадбирлар комплекси ишлаб чиқилган эди.

Меҳнаткашларни қабул қилиш ҳамда хат ва шикоятларни қараб чиқиш соҳасидаги ишларни яхшилаш масаласи область Совети ижроия комитетининг 1975 йил 11 февралдаги ва 15 апрелдаги мажлисларида муҳокама қилиниб, совет ва хўжалик ташкилотлари иш услуби ва амалий фаолиятидаги янгиликлар, ибратли тажрибалар умумлаштирилди, мавжуд камчиликларни тугатиш йўл-йўриқлари кўрсатиб берилди. Бу масала кейинги даврда шаҳар ва район ижроия комитетлари мажлисларида ҳам чуқур таҳлил этилди. Масалани муҳокама қилиш даврида айрим посёлка ва қишлоқ Советларининг, корхона, ташкилот, колхоз ва совхозлар раҳбарларининг ҳисоботларини тинглаш практикаси ижобий самара бермоқда. Бундай ҳисоботлар шунчаки расмий тадбир бўлиб қолмай, муҳокама ишчанлик, талабчанлик вазиятида ўтади, хатлар билан ишлашни амалда яхшилаш ва такомиллаштиришда ўзига хос мактаб ролини ўйнайди.

Советлар фаолиятида қарор топган мақбул услублардан бири — ижроия комитет аъзолари ва депутатларнинг гражданларни бевосита сайлов округларида, корхоналарда ва колхозларда қабул қилиш практикаси ўзини оқлади. Бу тартиб кўпгина ариза ва шикоятларни шу жойнинг ўзида ҳал қилиш имконини беради, ортиқча қоғозбозлик ва сансаларликка чек қўяди.

Хат ва аризаларнинг характерига кўра, уларда келтирилган фактларни текширишга ва айрим шикоятларни ҳал этишга область ижроия комитети аппарати ходимлари, область Совети депутатлари ва доимий комиссияларнинг аъзолари жалб қилинади. Оғзаки шикоятлар билан келган кишиларни қабул қилишда белгиланган графикка қатъий риоя этилади. Гражданларни ишдан кейин қабул қилиш кунлари ва соатлари ҳам белгилаб қўйилган.

Меҳнаткашлардан олинган хатларнинг мазмунини таҳлил қилиш ва умумлаштириш айрим етилган масалаларни оператив ҳал этишга, халқ хўжалигининг муайян соҳаларида юз бераётган нуқсонларни ўз вақтида тугатишга ва аҳолининг меҳнат ва турмуш шароитини тобора яхшилашга ёрдам бермоқда. Хатларда ўртага қўйилган таклиф ва мулоҳазаларнинг амалга оширилиши умумий ишга манфаат келтираётир, халқнинг маданий-маиший эҳтиёжини тўлароқ қондиришга кўмак бераётир.

Ариза ва шикоятларни белгиланган муддатларда ҳал қилиш, ҳар бир хатнинг тақдири учун масъулиятни ҳис этиш — раҳбар ходимларнинг биринчи даражали вазифасидир. Аммо, бу соҳадаги ишларда ҳали ҳам талай камчиликлар бор. Хатларга юзаки муносабатда бўлиш, ҳақли талаб ва шикоятларни қондиришга бефарқ қараш фактлари учрайди.

Ўтган йили меҳнаткашлар депутатлари область Совети ижроия комитетига тушган 508 ариза ва шикоятнинг кўпчилиги ўз муддатида ҳал этилди. Лекин 5 та аризани қараб чиқиш муддати бузилганлиги ачинарли ҳолдир. Шу йилнинг биринчи ярмида 384 хат ва шикоят олиниб, уларнинг бир қисми область ижроия комитети ходимлари томонидан текширилди ва ҳақли талаблар қондирилди. Бироқ айрим бошқарма ва бўлимлар, шаҳар ва район ижроия комитетлари хатларни текшириш, қараб чиқиш муддатини чўзиб юборишяпти, баъзи шикоятларга жавоб беришда юзакичиликка йўл қўйишяпти.

Хивалик А. Ғуломовнинг коммунал-маиший хизматга доир аризасини беш кун муддат ичида ҳал қилиш область коммунал хўжалиги раҳбарларига топширилди. Аммо область ижроия комитетининг бу кўрсатмасини бажариш муддати 40 кунга чўзилди. Шунингдек, Урганч шаҳрида турувчи О. Ҳайитбоев, Ш. Болтаева ва бошқа гражданларнинг аризалари ўз вақтида қараб чиқилмаган. Ариза ва шикоятларнинг ҳал этилишини турли важ-баҳоналар билан чўзиб юбориш бепарволик ва масъулиятсизликдан бошқа нарса эмас. Биз бундай ҳар бир фактни оқибатсиз қолдирмай, дарҳол тегишли чоралар кўрмоқдамиз, диққат-эътиборни хатолар такрорланмаслигига, хат учун жавобгарлик оширилишига қаратмоқдамиз.

Хат ва шикоятларнинг ҳал этилишини кечиктириш, баъзан эса аризаларга юзаки жавоб қайтариш ортиқча қоғозбозликка йўл очиб бермоқда, норозилик ва сарсонгарчиликка сабаб бўлмоқда. Масалан ўтган ойларда область ижроия комитетига 15 та такрорий аризалар тушди. Ҳақли талаблар ўз вақтида қондирилмаганлиги гражданларни яна шикоят хатлари ёзишга мажбур қилган. Область архитектураси раҳбарлари Хива шаҳридан юборилган аризани текширса ҳам, унинг натижаси ҳақида хат эгаларини хабардор қилмаган. Улар область ижроия комитетига яна ариза билан мурожаат қилишди. Кўриниб турибдики, бепарволик ана шундай хунук ҳолларга олиб келади. Жойларда ҳал этиш мумкин бўлган масалалар юзасидан юқори ташкилотларга хатлар ёзиш, аризабозликни авж олдириш кўплаб ходимларнинг қимматли вақтини бекорга олиш фактларини таҳлил қилиб кўрсангиз, хат ва шикоятларга нотўғри муносабат ана шу оқибатга сабаб бўлганлигини яққол билиб оласиз.

Тўғри, баъзан ўринсиз шикоятлар, аноним хатлар, иғвогарлик ва ғаразгўйлик ниятида ёзилган аризалар ҳам учрайди. Бундай ҳолларда эҳтиёткорлик, сезгирлик билан иш кўриш, фактларни синчиклаб текшириш ва ҳаққоний хулосага келиш ғоят муҳимдир. Партиямизнинг танқид ва ўз-ўзини танқид тўғрисидаги шиоридан ғаразгўйлик, иғвогарлик мақсадида фойдаланишга уринувчи шахсларга нисбатан асло муросасозлик қилиб бўлмайди. Раҳбар кадрларни шу руҳда тарбиялашимиз, ҳамиша ростгўй, ҳалол, принципиал бўлишга ўргатишимиз зарур. Биз бу принципни хатларга муносабат масаласида ҳам асос қилиб олганмиз.

КПСС XXV съезди шарафига социалистик мусобақа тўлқини кенг қулоч отган, омманинг бунёдкорлик ғайрати, сиёсий активлиги юксак даражага кўтарилган бир вазиятда Советларнинг етакчилик роли янада ошиб боряпти. Бизнинг энг муҳим вазифамиз — жанговар ташкилотчилик бурчимизни, халқнинг юксак ишончини шараф билан оқлашдан, меҳнаткашларнинг эҳтиёжи ва орзу-истакларини рўёбга чиқариш йўлида партия ташкилотлари раҳбарлигида ғайрат ва ташаббус кўрсатиб ишлашдан иборат. Областимиз Совет ташкилотлари, давлат ва хўжалик органлари омма билан алоқани кун сайин мустаҳкамлаб, меҳнаткашларнинг хатларига муносабатни янада яхшилашга, ҳамиша халқ билан бамаслаҳат иш кўришга, давлатни бошқаришда ва коммунистик қурилишнинг барча соҳаларида халқ оммасининг активлигини тинмай оширишга эришадилар.

Р. ЭШЧОНОВ,
Меҳнаткашлар депутатлари Хоразм область Совети ижроия комитетининг раиси.

ГАЗЕТА САҲИФАЛАРИДА

ШОНЛИ АНЪАНАЛАР БАРҲАЁТ

Бундан қирқ йил муқаддам Донбасс шахтёри Алексей Стаханов бир сменада нормадаги 7 тонна ўрнига 102 тонна кўмир қазиб, мисли кўрилмаган меҳнат унумдорлигига эришган эди. Бу ватанпарварлик ҳаракати бутун мамлакатга тарқалиб, халқ хўжалигининг барча тармоқларини қамраб олганди.

Шу йил август ойининг охирларида стахановчилик ҳаракатининг қирқ йиллиги нишонланади. «СОВЕТСКАЯ КАРАКАЛПАКИЯ» газетаси бу шонли анъана юбилейига бағишлаб бутун бир саҳифа материал эълон қилди. Унда автоном республикада бу ҳаракатга биринчи бўлиб қўшилган коллективларнинг ўша йиллардаги шижоатли меҳнати, ҳозирги кунларда шонли анъананинг ворислари амалга ошираётган бунёдкорлик ишлари ҳикоя қилинади.

КИЧКИНТОЙЛАРГА ҒАМХЎРЛИК — БУТУН ЖАМОАТЧИЛИК ИШИ

Мамлакатимизда энг имтиёзли синф — болалар. Улар ҳақида ғамхўрлик қилиш бутун жамоатчиликнинг жонажон ишига айланган. Биргина Андижон областида 800 дан зиёд мактабгача тарбия болалар муассасалари бўлиб, уларда салкам 70 минг бола тарбияланмоқда. Ўтган тўрт ярим йил ичида болалар муассасаларининг сони 171 та кўпайиб, тарбияланувчилар 25 мингдан зиёд ошиб кетди. Шу йиллар ичида 18 минг ўринли 160 бино қурилди. Андижон область «КОММУНИСТ» газетасида кичкинтойларга бағишлаб берилган бутун бир саҳифада ана шу рақамлар келтирилади. Саҳифада Жалолқудуқ, Ленин, Балиқчи районлари, Андижон, Ленинск шаҳарларидаги болалар боғча ва яслиларининг ибратли ишлари ҳикоя қилинган. Хўжаобод районидаги айрим хўжаликларда бу борада йўл қўйилаётган камчиликлар очиб ташланган.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, республика Министрлар Советининг «Мактабгача тарбия муассасаларининг аҳволи ва уни янада ривожлантириш тўғрисидаги қарори қандай бажарилаётганлигига бағишлаб махсус саҳифа бериб, яхши иш қилди.

САМАРҚАНД ҚОВУНИ

Ота-боболаримиз шираси тилни ёрадиган қовун ва тарвуз етиштиришни асл деҳқон иши, зўр ҳавас ва шинавандалик билан қилинадиган иш деб билишган. Ширин-шакар полиз маҳсулотлари етиштириш учун ернинг зўри, кетмоннинг каттаси, уруғнинг сараси танланган. Ҳар қайси палак меҳр ва ихлос билан парвариш қилинган. Афсуски, кейинги йилларда кўпчилик хўжаликларда полизчилик эътибордан четда қолиб кетди. Биргина Самарқанд областида ўтган тўрт йил ичида полиз маҳсулотлари етиштириш планда кўзда тутилганига нисбатан учдан бир ҳисса камайиб кетди. Даҳбеди, амири, аркони, сариқҳандалак, кўкча, оқноввот, обиноввот, қорақанд, пўлаки, босволди, бўрикалла ва бошқа навларнинг номи бор-у, ўзи йўқ.

Оқдарё, Жомбой, Иштихон, Каттақўрғон, Нарпай, Пайариқ, Самарқанд, Хатирчи, Пахтачи, Ургут, Булунғур, Нурота, Пастдарғом районларининг айрим хўжаликлари деҳқонлари полизчилик шуҳратини тиклашга киришиб, бу борада сезиларли ютуқларга эришдилар. «ЛЕНИН ЙЎЛИ» область газетаси шу ҳақда бутун бир саҳифа материаллар бериб, газетхонлар таҳсинига лойиқ иш қилди.

ПЛАНЕТАМИЗДА

СОЦИАЛИЗМ МАМЛАКАТЛАРИДА

БЕРЛИН. ГДР химия саноатида пластмасса ва синтетик материаллар ишлаб чиқариш тобора кўпаймоқда. 1955 йилдан 1974 йилгача ўтган йигирма йил мобайнида республикада маҳсулотнинг ана шу турини ишлаб чиқариш етти баравар кўпайди.

Мамлакат халқ хўжалигининг бу тармоғи учун асбоб-ускуна ишлаб чиқарадиган корхоналар анча ривож топди. Карл Марксштадтдаги комбинат, шунингдек Грейц ва Шверциндаги заводлар пластмасса ишлаб чиқарадиган машиналарни тайёрлаб берадиган энг катта корхоналарга айланди.

ПРАГА. Темирйўл транспорти ЧССР транспорт системасининг бош бўғинидир. Ташилаётган жами юкнинг тонна — километр ҳисобидаги 80 проценти темирйўллар улушига тўғри келади.

Кейинги йилларда локомотив ва вагонлар тез суръатлар билан модернизация этилиб, реконструкция қилинмоқда. Шарқий-ғарбий ва шимолий-жанубий темирйўлларнинг бош трассалари планли равишда электрлаштирилмоқда. Ҳозир республикадаги жами темирйўлларнинг 20 проценти электрлаштирилди.

БУДАПЕШТ. Венгриянинг Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашидаги мамлакатлар билан ташқи савдо оборотининг 12 процентдан кўпроғи ишлаб чиқаришни ихтисослаштириш ва кооперациялаш тўғрисидаги битимлар асосида етказиб берилаётган моллардир. Ҳозирги вақтда ВХР Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган давлатлар билан 150 та ана шундай шартнома ва битим асосида ишламоқда. Бу шартнома ва битимлардан 15 таси кўп томонли асосда бўлиб, аввало машинасозлик ва химия саноатига тўғри келади. Эндиликда республика ўз саноати ишлаб чиқараётган жами маҳсулотнинг 17 процентини, шу жумладан машинасозлик ялпи маҳсулотининг учдан бир қисми Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши мамлакатларига етказиб бермоқда.

БЕЛГРАД. Зворник шаҳридаги иссиқлик электр станцияси асбоб-ускуналарни монтаж қилишга киришилди. Бу электр станция СССРнинг техникавий кўмагида қурилаётган Гилмоя заводига электр энергия берадиган бўлади. Бу завод ҳар йили алюминий ишлаб чиқариш учун керакли 600 минг тонна хом ашё — гилмоя ишлаб чиқаради.

Янги корхона батамом совет асбоб-ускуналари билан таъминланади, корхона лойиҳасини ленинградлик мутахассислар тайёрлаб беришган.

(ТАСС, 18 август).

СОВЕТ ИТТИФОҚИНИНГ КЎМАГИ БИЛАН

ҚОҲИРА. (ТАСС). Миср Араб Республикасидаги фойдали қазилмаларни қидириб топиш ва ўзлаштириш Совет — Миср иқтисодий ҳамкорлигининг муҳим соҳаларидан бири бўлиб қолди.

Масалан, ғарбий саҳродаги Абу-Тартур ясси тоғлигида катта фосфорит кони топилди. Дастлабки тахминларга қараганда унинг запаслари салкам 1 миллиард тонна рудани ташкил қилади. Абу-Тартур фосфоритини ўзлаштириш Мисрни 1976—1980 йилларда ривожлантириш беш йиллик планида кўзда тутилаётган асосий лойиҳаларнинг бири бўлиб қолиши мумкин. Мутахассисларнинг фикрича, бу конни ишга тушириш ғарбий саҳронинг яна шу қисмини иқтисодий жиҳатдан ривожлантиришнинг бундан кейинги истиқболларига яхши таъсир ўтказади. Дастлабки тонна рудани қазиб олишдан аввал Абу-Тартурга Наг-Ҳаммадийдаги подстанциядан юқори вольтли электр сими тортиб келтириш, кон билан Қизил денгиздаги Сафаг порти ўртасида темир йўл қуриш, портнинг ўзини кенгайтириш ва модернизация қилиш зарур.

Шарқий саҳродаги геология-қидирув ишлари ҳам яхши натижа берди. Кейинги беш йилликнинг ўзида бу ерда турли рангли ва нодир металларнинг 50 дан ортиқ кони ва руда белгилари аниқланди. Абу-Даббабдаги қалайи-тантал кони ва Нувейбидаги тантал кони шу хазиналарнинг энг катталаридандир.

Совет геологлари билан ёнма-ён туриб ишлаётган юзлаб мисрликлар ҳозиргача геологияга доир турли ихтисосларни ўрганиб олдилар. Уларнинг кўплари Совет Иттифоқига бориб, тажриба ўрганиб келдилар.

Мисрда совет геологларининг ишларига жуда юқори баҳо берилмоқда. Миср Араб Республикаси геология хизматининг бошлиғи доктор Рушди Саиднинг айтишича, «руслар мисрнинг фойдали қазилмаларини ўрганиш ишида революция қилишга ёрдам бердилар».

БУЮРТМАЛАР БАЖАРИЛМОҚДА

БЕРЛИН. Германия Демократик Республикаси вагонсозларининг маҳсулоти Совет Иттифоқида шуҳрат қозонган. Аммендорф, Герлица, Баутцена ва ГДРнинг бошқа шаҳарларидаги заводларда қурилган 14 мингдан кўпроқ шинам пассажир вагонлари СССРнинг Европа қисми, Сибирь, Ўрта Осиё, Кавказ темир йўлларида қатнамоқда. Рефрижератор вагонлар ҳам совет темирйўлчиларига ғоят манзур бўлди. Деесаудаги вагонсозлик заводи шундай вагонларни ишлаб чиқаришга ихтисослашган.

ПРАГА. 1975 йилда Прагадаги «Чески Лоденице» кемасозлик заводи СССРга 20 та кема тайёрлаб беради. Совет Иттифоқининг заказига билан қурилаётган янги сериядаги биринчи теплоход Словакиянинг Комарно шаҳрида қурилмоқда. 400 ўринли янги пассажир теплоходи Волга—Балтика кема йўлидан қатнайди.

Совет Иттифоқи Комарно кемасозлик корхонаси маҳсулоти учун энг асосий буюртмачидир. Бу ерда барпо этилган пассажир теплоходлари ва қуриқ юк ташувчи кемалар Днепр, Волга, Сибирь ва Узоқ Шарқ дарёларида сузмоқда.

БЕЛГРАД. Младеновац трансформатор заводи ўз маҳсулотини ўн йилдан кўпроқ вақтдан бери СССРга юбормоқда. Яқинда бу ердан Совет Иттифоқига 15 ва 20 киловольт ампер қувватга эга бўлган 35 та трансформатор юборилди. Завод коллективи буюртмачиларнинг илтимосини инобатга олиб, трансформаторларни муддатидан бир ой илгари монтаж қилди. Доимий совет заказлари заводда ишлаб чиқаришни ихтисослаштириш учун имконият яратди.

(ТАСС).

ҲИНДИСТОННИНГ ТУБ МАНФААТЛАРИГА МОС КЕЛУВЧИ СИЁСАТ

ДЕҲЛИ. (ТАСС). Совет Иттифоқининг Ҳиндистонга нисбатан тутаётган сиёсати ҳамиша мамлакат мустақиллигини, унинг иқтисодий негизини мустаҳкамлашга қаратилган, деб ёзади Ҳиндистон ташқи ишлар министри Я. Б. Чаван «Соушелист Индиа» журналида эълон қилинган мақоласида. Мамлакатларимиз ўртасидаги дўстона алоқалар ва ҳамкорликни тенглик, ўзаро манфаатдорлик ва бир-бирини ички ишларига аралашмаслик асосида ривожлантириш Ҳиндистоннинг туб манфаатларига хизмат қилади, деб таъкидлайди министр. Тинчлик, дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисидаги Ҳиндистон — Совет шартномаси имзоланганлиги ўзаро ҳамкорликни мустаҳкамлаш жараёнга муҳим ҳисса бўлиб қўшилди. Шартнома республика ташқи сиёсат йўлининг ҳамма қоидаларига батамом мос бўлиб тушганлигини ва айни вақтда Ҳиндистон ўтказаётган қўшилмаслик сиёсатини мустаҳкамлашга кўмаклашганлигини замон кўрсатди.

Ҳиндистон, деб таъкидлайди Я. Б. Чаван, ҳозир дунёда халқаро кескинлик юмшашиб бораётганлигини мамнуният билан қайд этади ҳамда хавфсизлик ва ҳамкорликка бағишланиб Хельсинкида ўтказилган Умумевропа кенгаши ва яқинда амалга оширилган Совет — Америка «Союз» — «Аполлон» космик эксперименти шу жараённинг ҳақиқатан ҳам тарихий босқичлари бўлди, деб ҳисоблайди.

ИЖОБИЙ ФИКРЛАШИБ ОЛИНДИ

НИКОЗИЯ. (ТАСС). Бу ерда президент Макариос раислигида Кипр Министрлар Кенгаши ва Миллий Кенгашининг қўшма мажлиси бўлди.

Расмий ахборотда айтилишича, мажлисда ижобий фикрлашиб олинди ва Кипр проблемасининг ҳамма жиҳатлари қараб чиқилди. Мажлис қатнашчилари Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Кипр хусусидаги резолюциялари мамлакатдаги аҳволни тартибга солиш негизи эканлигини яна таъкидладилар.

Министрлар Кенгаши ва Миллий Кенгаш Кипр ҳақидаги музокараларнинг навбатдаги босқичида Кипр грекларининг позициясини ҳам белгиладилар. Бу музокаралар сентябрь ойининг бошларида Нью-Йоркда ўтказилиши керак.

ЕР ИСЛОҲОТИ ТЎҒРИСИДА ҚОНУН

ҚОБУЛ, 20 август. (ТАСС). Афғонистон Республикасида ер ислоҳоти ўтказиш тўғрисидаги қонун бу ерда эълон қилинди. Қонунни амалга оширишга бир йилдан кейин киришилади, бу ишни муваффақиятли ўтказиш мақсадида республика молия министрлигига жуда қисқа муддатда ер ислоҳоти тўғрисидаги қонунни амалга ошириш билан шуғулланувчи маҳкама тузиш тўғрисида кўрсатма берилди.

Афғонистон — аграр мамлакат бўлиб, аҳолисининг 85 процентидан кўпроғи деҳқончилик билан шуғулланади. Шу сабабли янги қонун қишлоқ хўжалик маҳсулоти етиштиришни кўпайтириш соҳасида ҳаётий муҳим аҳамиятга эга бўлади, бу эса мамлакат миллий даромадини оширишга олиб бориши лозим.

Ислоҳотнинг асосий вазифалари заминдорлар қўлидаги ер миқдорини чеклашдан, ерсиз ва ери оз деҳқонларга ер тақсимлаб беришдан, қишлоқ хўжалиги кооперативларини кенгайтириш ва кўпайтиришдан иборат.

Қонун эълон қилиниши билан мамлакатда ер ислоҳотининг амалга ошириш йўлида яна бир муҳим қадам қўйилди, деб таъкидлайди «Қабул Таймс» газетаси.

ТЕЛЕТАЙП ЛЕНТАСИДАН

БЕРЛИН. ГДР дала меҳнатчилари ҳамма ғаллазорларнинг салкам 90 процентидаги ҳосилни йиғиштириб бўлдилар. Республиканинг марказий ва шимолий областларида ғалла ўрими тугай деб қолди.

БУХАРЕСТ. Йил бошидан бери Руминияда 318 та ишлаб чиқариш объекти ишга туширилди, шундан 15 таси муддатидан илгари битказилди. Фосфат, полимер ишлаб чиқарадиган қурилмалар, керамика маҳсулотлари заводи ва бошқа корхоналар бор.

ЛОНДОН. Англиядаги энг катта тамаки фирмаларидан ҳисобланган «Империэл Тобэкко» маъмурияти тамаки маҳсулотлар нархи оширилганлигини айтди.

ВАШИНГТОН. 1968—1969 йилларда ишлаб чиқарилган автомашиналарнинг икки моделидаги конструктив нуқсонларни тўзатиб беришни АҚШ расмий маъмурларининг вакиллари «Форд мотор» компаниясидан талаб қилдилар. Бу фармойиш шу моделдаги салкам 600 мингга яқин автомашинага тааллуқлидир.

САН-ХОСЕ. 1970 йилдан шу йил 31 июлгача ўтган давр ичида Панама аҳолиси салкам 250 минг кишига кўпайиб, ҳозир 1 миллион 678 минг нафарга етди, деб хабар қилди шу мамлакат статистика ва рўйхатга олиш бош бошқармаси.

ДОРУССАЛОМ. 12 йил мобайнида Танзаниянинг янги пойтахти — мамлакатнинг марказий қисмида жойлашган Додома шаҳри қурилишига 3,5 миллиард шиллингга яқин маблағ сарф қилинади.

МОГАДИШО. Сомали пойтахтининг янги районларидан бирида мамлакатда биринчи технология институти тез суратлар билан қурилмоқда. Бу билим масканини 1976 йил охиригача қуриб битказиш мўлжалланмоқда.

ВАРШАВА. Польшанинг Любин воеводлигидаги кўмир ҳавзасида биринчи шахта қурила бошланди. Мутахассисларнинг ҳисоблаб чиқишича, бу кондаги кўмир запаси қарийб 40 миллиард тоннадан иборат. Бу ердаги кўмир юксак калорияси ва олтингугурт моддасининг камлиги билан фарқ қилади.

НЬЮ-ЙОРК. Балтимор шаҳридаги учта асосий газетанинг нархи бир ярим баравар ошди. «Болтимор сан», «Ивнинг сан» ва «Балтимор Ньюс Америкэн» газеталаринингноширлари газетани чиқариш учун харажатлар ошиб бораётганлигига қарши бирон чора кўришдан ожиз эканликларини ва шунинг учун газеталарнинг нархини оширганлигини эълон қилдилар.

БАҒДОД. Революцион қўмондонлик кенгаши атом энергиясидан тинч мақсадларда фойдаланиш тўғрисида шу йил Москвада СССР ва Ироқ республикаси ҳукуматлари ўртасида имзоланган битимни ратификация қилди.

АККРА. Гана ҳукумати бу йилги бюджет йилида йўлларни кенгайтириш учун 92 миллион 800 минг седи маблағ ажратди. Уй-жой масалалари билан шуғулланувчи комиссар полковник Роберт Котей шу ҳақда хабар берди.

БИСАУ. Гвинея — Бисау ҳамда Гвинея ва Яшил Бурун ороллари мустақиллиги Африка партияси раҳбар кадрларининг кенгаши республика ҳукуматига мамлакат қуролли кучларида қисман демобилизация ўтказишни тавсия қилди.

Ҳукуматга қуролли кучлар сафидан бўшатилганлар ҳисобига ишлаб чиқариш кооперативларида ярим ҳарбий бўлинмалар тузиш таклиф қилинди.

ТОКИО. Япония корхоналарида банд бўлган ишчиларнинг деярли ярми доимо мадори қуриган ҳолда ишламоқда. Япониядаги хусусий завод ва фабрикалардан тўрт мингтасида меҳнат министрлиги томонидан ўтказилган сўроқ натижалари шундан далолат бермоқда.

Ишчиларнинг кўпчилиги биз шу даражада чарчаб қоламизки, ҳатто эртаси зўрға ишга етиб келамиз, деб айтдилар.

(ТАСС, 19 август).

КРИЗИС ИСКАНЖАСИДА

ЛОНДОН. Англиянинг яқин йиллардаги ва анча узоқ даврдаги иқтисодий истиқболлари жуда аянчлидир. Лондондаги экономика ва сиёсий фанлар мактабининг ходимлари бу ерда эълон қилинган тадқиқот ишида шундай хулосага келдилар. Ҳозир бутун мамлакатни қамраб олган экономика соҳасидаги пасайиш яқин йиллар мобайнида ҳам давом этаверади, деб таъкидлашади тадқиқот авторлари. Уларнинг ҳисоб-китобларига қараганда, бу йил ишлаб чиқариладиган маҳсулотнинг жами ҳажми ўтган йилги даражага нисбатан камаяди. Ишлаб чиқариш қисқариши оқибатида ишсизлик янада кучаяди: келгуси йил охирига бориб ишсизлар 1,3 миллион кишига етади. 1975 йилда аҳолининг турмуш даражаси яна 3 процент пасаяди.

ПАРИЖ. Франция савдо-саноат доираларининг органи — «Эко» газетаси Франциянинг ташқи савдо баланси тўғрисида ўтган ҳафта эълон қилинган маълумотларни шарҳлаб, мамлакатнинг иқтисодий аҳволи хусусида жуда ташвишланиб ёзди.

Нефть ва хом ашёнинг бошқа турларини, шунингдек ярим фабрикатларни яъни иқтисодий активлик билан бевосита боғлиқ бўлган нарсаларни четдан ташиб келтириш камайган. (ТАСС).

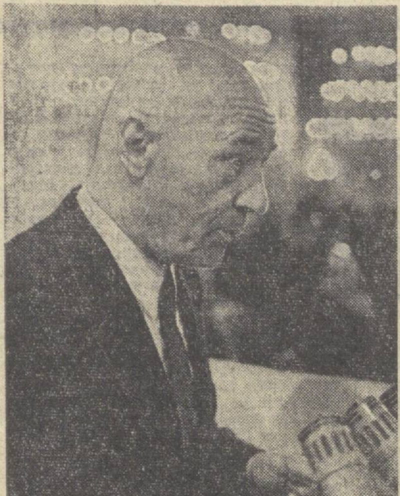

НИКОЛАЙ ГРИБАЧЕВ — РЕДАКЦИЯМИЗ МЕҲМОНИ

«Совет Ўзбекистони» газетаси ўз саҳифасида янги рубрика, яъни янги эшик очиб, кўп миллатли совет адабиёти пешқадамлари билан ўзбек газетхонларининг ижодий учрашувига, дўстона гурунгига оқ йўл тилаб турибди.

Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Николай Грибачев — буюк рус поэзиясининг янгроқ овозли жанговар куйчиси, замон куйчиси! Унинг сайқал топган сатрларидан олижаноб инсон қалбининг ҳаётбахш садоси, йилларнинг кураш нидоси эшитилади, жаҳон жафокашларининг дарди, юрт ва халқнинг азму қарори қуйма ташбиҳларни касб этади, давр зиддиятлари поэтик пардаларда жаранглайди. Н. Грибачев шеърияти интернационализм руҳи, дўстлик туйғулари билан суғорилган партиявий тиниқлик билан йўғрилган ижод намунаси мисолида барча миллат, барча халқлар қалбига йўл топиб келган ва бундан кейин ҳам йўл топади.

Биз, қадрдон дўстимиз Николай Матвеевичга, севикли газетамиз саҳифасида очилган янги эшик остонасида туриб, «Хуш кўрдик, азиз меҳмон!» десак, ярашади.

Рамз БОБОЖОН,
СССР Давлат мукофоти лауреати.

ЙИРОҚ ЭЛДАН ҚАЙТГАНДА

Шундай юртларни кўрдим,
нодонликни кўтарар кўкка.
Пул билан ўлчанади
номус, шараф, ижод, эҳтирос.
Мардларни суд қилишар,
доно бошлар урилар тикка,
Сотқин газеталарда
сотқинни этишар эъзоз.
Уйқларда ундайди қардошликка
ҳазин бир роҳиб,
Аммо, кеч кирар-кирмас
эшикларни қўярлар ёпиб.
Қўшиқларин тингладим:
шундай синиқ, шундай пажмурда
Ва гулларин кўрдим мен,
хазон бўлар фақат қабрда.

Олов ранг атиргуллар
мўлтирашар маъюс, беозор,
Тирик гулларнинг жойи
чаман эмас, наҳотки мозор?
Ватанимга қайтдим мен
юрагимга тўлди ифтихор.
Ўзга туйғу керакмас,
ўзга қисмат эмас ҳеч даркор!
Шодманки, менинг халқим
юксалгани учун ҳалол, соф,
Унинг ҳаққонияти
ер юзида нурафшон офтоб.
Даркор эмас бизга ҳеч
ўзга тупроқ, ўзга ҳазина,
Қардошлик ва қўшнилик
муқаддасдир бизда ҳамиша.

Қўрқмаймиз бўронлардан,
ажалдан ҳам толмай куламиз,
Ер юзида жарангдор
ҳар кунги куй ва ашуламиз.
Жами синовдан ўтиб
интиламиз янги довонга,
Гулларимиз поёндоз
донг таратган ҳар қаҳрамонга
Шодман туғилганим-чун,
ўсганим-чун рус тупроғида,
Халқим билан бир сафда
бўлганим-чун кураш чоғида!
Бу фаровон ҳаётнинг
бағридаман. қалб тўла сурур,
Ўзга йўл, ўзга бахтни
қилолмайман ҳатто, тасаввур!

БАҲС ТААССУРОТИ

Жанг чоғида кўп синалганман
Ўқ селида, ёмғирда, дўлда.
Шоирларнинг зўрлари билан
Мунозара қилдим чет элда.
Ҳеч азият тортиб кўрмаган
Мубоширсиз ўша худолар
Илк бор дардчил боқдилар,
бирдан
Тинглаб ёниқ, жонли ибора.

Янги замон ўгитларин тез
Сингдираркан чокма-чок дилга,
Ўткир назар шоирларимиз
Манзиллардан ошар манзилга.
Қойил қолди улар дафъатан
Менинг ўткир заковатимга.
Мен-ку асли битта миттиман
Тенгсиз, улуғ мамлакатимда.

МАЖНУНТОЛ

Мажнунтол, сен йиғлар эмишсан
Ҳар куни ва асрлар бўйи.
Бу номни сен бекор олмишсан,
Бу бахтсиз бир одамнинг ўйи.
Мажнун атаб, атаб девона
Юпанмоқчи бўлган у инсон.
Ва оламдан якка-ягона
Ўтмай деган оҳ чекиб нолон.

Юсуф ШОМАНСУР
таржималари.

БЕЛЬГИЯ КИТОБЛАРИ — ЎЗБЕК КУТУБХОНАСИДА

Алишер Навоий номли давлат халқ кутубхонаси ҳам Бельгияда ўтказиладиган Совет Иттифоқи кунларига тайёргарлик кўрмоқда. Бельгиядаги Совет Иттифоқи кунлари Ўзбекистоннинг маданиятига бағишлаб ўтказилади. Ўрта Осиёдаги энг катта китоб хазинаси бўлган бу кутубхона токчаларида Бельгия адабиёти кутубхона очилган дастлабки кунларданоқ сақлаб келинмоқда. Кейинги йилларда кутубхона анчагина қизиқарли китоблар билан тўлдирилди. Бу китобларни Тошкент китобхоналарига Бельгиядаги кутубхоналар ва нашриётлар юборишган.

Бельгияда нашр этилган, эндиликда ўзбек кутубхонасида сақланаётган китоблар 1595—1975 йиллар мобайнида чоп этилган. 1595 йилда машҳур Фламанд картографи Гергард Меркаторнинг «Атлас» китоби чоп этилди. Бу китоб халқ кутубхонасининг тамғаси босилган дастлабки нашрлардан биридир. Бундан 106 йил муқаддам китобга шу кутубхона тамғаси босилган эди. Тошкентлик библиографлар Бельгия математиги, астрономи ва социологи Ламбер Адольф Кетленинг 1836 йилда нашр этилган ва эндиликда жуда нодир бўлиб қолган «Инсон ва унинг қобилиятларининг ривожланиши ёки социал физика тажрибаси тўғрисида» деган китобини сақлаб келмоқдалар. Карл Маркс бу китобга «ажойиб асар» деб баҳо берган эди.

Бельгия бадиий адабиётининг рус тилига таржимаси Эмиль Верхарн ижоди билан бошланади. А. В. Луначарскийнинг сўзи билан айтганда, у «ғарбнинг буюк шоирларидан бизга энг яқин турган» шоирдир. Владимир Ильич Ленин муҳожирликда юрган оғир йилларда кечирган бедор кечаларида ана шу Верхарннинг шеърларини ўқиган эди. Верхарннинг кутубхонада сақланаётган нашрлари хронологик доираси ўз ичига 1906—1972 йилларни қамраб олади. Унинг «Зулук шаҳарлар», «Ўн икки ой» ва бошқа асарларини В. Брюсов, Г. Шенгели, Б. Серебряков таржима қилишган.

Драматург ва шоир Мориц Метерлинкнинг 1915—1916 йиллардаёқ ва бизнинг давримизда нашр этилган асарлари китобхонлар орасида машҳурдир.

Кутубхона токчаларида машҳур «Уленшпигел ва Ламма Гудзак афсонаси»нинг турли йилларда нашр этилган ҳар хил ҳажмдаги нусхалари асралмоқда. Бельгия адабиётининг классиги Шарль Де Костер қаламига мансуб бўлган бу асарнинг рус тилидаги академик нашри ёнида ўзбек тилида босилиб чиққан нусхаси ҳам турибди. Бу асар Тошкентда С. Йўлдошев томонидан ўзбек тилига таржима қилинган. «Уленшпигел афсонаси»нинг таржима қилиниши ўзбек тилида Бельгия адабиётининг таржимасини бошлаб берди.

Е. КИТКОВИЧ,
Ўзбекистон ССР давлат кутубхонасининг бош кутубхоначиси.

(ЎзТАГ).

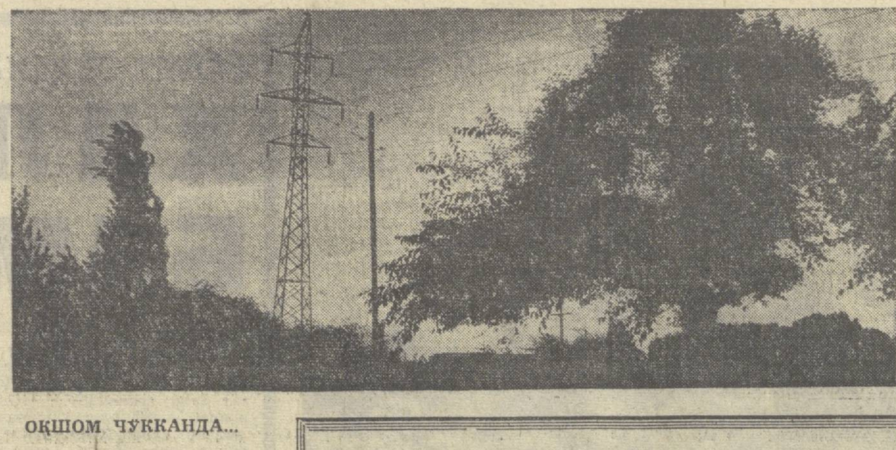

ОҚШОМ ЧЎККАНДА...

Ф. Шарафутдинов фотоси.

МЕҲНАТСЕВАРЛАР

Пойтахтимизнинг Октябрь районида қурилиш ишлари кундан-кунга илгарилаб бормоқда. Бу районда кейинги кунларда бир неча янги кўп қаватли бинолар қад кўтариб, кўпгина оилаларни ўз бағрига олди.

«Главташкентстрой»га қарашли 159-қурилиш трестининг 13-қурилиш бошқармаси ишчилари КПСС XXV съезди шарафига меҳнат қилиб янги-янги иккита етти қаватли — 56 ва 62 квартирали бинони қуриб битказиш арафасида турибдилар. Қурувчилардан Г. Шумилин, О. Киселёв, М. Раскин каби азамат бинокорлар қурилишда актив иштирок этиб барчага ўрнак бўлмоқдалар. Ҳозир меҳнатсевар бинокорларимиз тўққизинчи беш йилликнинг якунловчи йили план-топшириқларини муддатидан илгари бажаришга интилмоқдалар.

Съезд шарафига битта етти қаватли бино ноябрь ойида фойдаланишга топширилади.

М. ЖАЛИЛОВА.

ЯНГИ КИТОБЛАР

«ЎЗБЕКИСТОН» нашриёти қуйидаги китоб ва брошюраларни босмадан чиқарди:

Қўчқор Турсунов. В. И. Лениннинг **НОКАПИТАЛИСТИК ТАРАҚҚИЕТ НАЗАРИЯСИ ВА УНИНГ ЎЗБЕКИСТОНДА АМАЛГА ОШИРИЛИШИ.** 35 бет, тиражи 13890, баҳоси 6 тийин.

Одил Шокиров. **МУМИЕ — ТАНГА ДАВО.** 32 бет, тиражи 20000, баҳоси 5 тийин.

Я. М. Свет. **ОКЕАНЛАР ОША САЁҲАТ.** 92 бет, тиражи 20000, баҳоси 22 тийин.

У. Бозоров. **ИЖТИМОИЙ ОНГ ВА АМАЛИЙ ФАОЛИЯТ.** 38 бет, тиражи 12301, баҳоси 6 тийин.

П. Қосимов. **МЕДИЦИНА ВА ДИН ИНСОН ҲИССИЕТИ ВА КАЙФИЯТИГА ТАЪСИР ЭТИШ ТЎҒРИСИДА.** 19 бет, тиражи 13879, баҳоси 6 тийин.

Т. Тошбеков. **ЎЗБЕКИСТОНДА САНИТАРИЯ-МАОРИФИ.** 22 бет, тиражи 12301, баҳоси 6 тийин.

М. Маматқулов, И. Отажонов. **ҒОРЛАР МЎЪЖИЗАСИ.** 15 бет, тиражи 7207, баҳоси 4 тийин.

ЎЗБЕКИСТОН АХБОРОТ

ДЕҲҚОНЛАР МЕҲМОНИ

Навоий номли Наманган музикали драма театрининг артистларини Беруний районидаги Орджоникидзе номли колхоз далаларининг меҳнатчилари зўр шод-хуррамлик билан кутиб олдилар. Меҳмонлар қорақалпоқ томошабинларига олиб келган концертга спектакллардан парчалар, қўшиқлар, куйлар киритилган. Наманганлик артистлар автоном республиканинг Жанубий районларидаги хўжаликларда бўлишади, Қизилқум яйловларида қўй боқаётган чўпонлар, Элликқалъа даштини ўзлаштираётган чўлқуварлар ҳузурида меҳмон бўладилар. Бу йил автоном республика томошабинлари ҳузурида Хоразм области, Олмаотадан, Ереванда келган артистлар ўз маҳоратларини намойиш қилиб кўрсатдилар. Қорақалпоғистонлик санъат усталари эса тошкентликларга, Хоразм томошабинларига ўз халқларининг қўшиқ ва рақсларини туҳфа қилдилар, Россия Федерациясининг кўпгина шаҳарларида бўлишди.

ДАЛА ШИЙПОНЛАРИДА

«Ўзбекистон ССР 50 йиллиги» совхозининг барча пахтачилик бригадаларида кутубхоналар очилди. Бешкапа қишлоқ совети кутубхонасининг мудири Р. Низомов ғўза парвариши билан банд ана шу бригадаларда кутубхона очиш ташаббускори бўлди. Бригадаларнинг кутубхоналари янги бадиий, сиёсий ва қишлоқ хўжалиги адабиётлари билан тўлдирилди.

Фарғона областидаги қишлоқ кутубхоналарининг ходимлари далаларнинг ва чорвачилик фермаларининг меҳнатчиларига ўз вақтида китоб етказиб бериш мақсадида колхозлар билан совхозларнинг дала шийпонлари ва қизил бурчакларида кутубхоналарнинг 700 дан ортиқ бўлимини ташкил этдилар. Эндиликда йигирма мингдан кўпроқ пахтакор билан чорвадор кутубхоналарнинг хизматидан фойдаланмоқда.

МУЗЕЙГА — ДИПЛОМ

Самарқанддаги Ўзбекистон ССР маданият ва санъат тарихи давлат музейига СССР Маданият министрлиги ва маданият ходимлари касаба союзи Марказий Комитетининг дипломи топширилди. Музей ҳарбий-оталик ишларини актив уюштирганлиги учун бу дипломни олишга сазовор бўлди.

Музей ўз фаолияти формаларини такомиллаштирмоқда. У «Билим» жамиятининг шаҳар ташкилоти билан бирга «Советлар мамлакатининг жангчилари» лекторийсини ташкил этди. Совет армиясининг шонли анъаналари ҳақида, Улуғ Ватан урушида ғалаба қозониш учун Самарқанд ва бутун Ўзбекистон меҳнаткашларининг қўшган ҳиссаси тўғрисида ёшларга лекциялар ўқиб берилмоқда.

«ҚЎШИҚ БИЛАН ШАРАФЛАЙМИЗ ВАТАННИ»

Бухоро областидаги бадиий ҳаваскорлик коллективларининг фестивали «Қўшиқ билан шарафлаймиз ватанни» деган ана шундай шиор остида бошланди. Фестиваль кунлари Киров номли шаҳар маданият ва истироҳат боғининг ёзлик эстрадаси ва очиқ майдонларида Вобкент районидаги Калинин номли колхоз, Ғиждувон районидаги «Оқ олтин», Энгельс номли колхозларнинг қўшиқ ва рақс ансамбллари ўз маҳоратларини намойиш этдилар.

Ҳаваскор коллективлар ижросида Ватан тўғрисида, улуғ Ленин ҳақида, халқлар дўстлиги, гуллаётган «оқ олтин» ўлкаси Ўзбекистон ҳақидаги қўшиқлар янгради.

Фестиваль сентябрь ойининг ўрталаригача давом этади. Ана шу вақт ичида бу байрам иштирокчилари бўлган ҳаваскор ашулачилар, рақкослар, созандалар пиллакашлик фабрикасида, Қоракўл заводида, Бухоро чит-газлама комбинатида ва бошқа корхоналарда, қадимий шаҳарнинг мактабларида ва ўқув юртларида бўладилар.

(ЎзТАГ).

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 10.00 — МОСКВА. 18.00 — ТОШКЕНТ. 18.05 — «Камалак» программаси. 18.35 — Мультфильм. 18.45 — «Сифат — диққат марказида» 19.15 — «АХБОРОТ». 19.30 — «Иқбол» программаси. 19.50 — «БАМ — мардлик трассаси» (Москва). 20.20 — «Ота-оналар университети». 20.50 — «АХБОРОТ». 21.10 — «Чорвачилик зарбдор фронт». 21.25 — Концерт. 22.00 — «ВАҚТ». 22.30 — «Ганг дарёсининг қизи». (бадиий фильм). **ИККИНЧИ ПРОГРАММА.** 11.25 — ТОШКЕНТ. 11.30 — Фильм-эртак. 12.10 — «Ҳайвон ўргатувчилар». (бадиий фильм). 18.00 — МОСКВА. **УЧИНЧИ ПРОГРАММА.** 20.00 — ТОШКЕНТ. 20.05 — Болалар учун фильм. 20.40 — Музика асбоблари тарихидан. 21.20 — Реклама. 21.35 — Тошкент янгиликлари. 21.50 — «Аршин мололон» (бадиий фильм).

ТЕАТР

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 21/VIII да Кўрмайин босдим тиканни.

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Эй, бахтли инсон — «ЧАЙКА», САНЪАТ САРОЙИ, «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун), «ҚОЗОҒИСТОН» (12.00, 13.00, 16.00, 17.00, 20.00).

Ҳамқишлоқлар — «ЎЗБЕКИСТОН», «ДРУЖБА», «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун), «ҚОЗОҒИСТОН» (11.00, 15.00, 19.00, 21.00).

Муҳаббат садоси — «НУКУС», НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

ЁЗГИ БИНОДА

Инкогнито хоним — «ХИВА».

Ҳамқишлоқлар — «ФЕСТИВАЛЬ».

ТОШКЕНТ ТЎҚИМАЧИЛИК ВА ЕНГИЛ САНОАТ ИНСТИТУТИ

КЕЧКИ ВА СИРТҚИ БЎЛИМЛАРГА СТУДЕНТЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИШНИ ДАВОМ ЭТТИРМОҚДА

КЕЧКИ БЎЛИМ ҚУЙИДАГИ МУТАХАССИСЛИКЛАР БЎЙИЧА ИНЖЕНЕРЛАР ТАЙЁРЛАЙДИ: енгил саноат корхоналарининг аппаратлари ва машиналари, тўқимачилик машинасозлиги, пахтани йигириш ва химиявий толалар, тикувчилик, тикув буюмлари технологияси, иқтисод ва енгил саноат корхоналарини ташкил этиш, иқтисод ва тўқимачилик саноати корхоналарини ташкил этиш.

СИРТҚИ БЎЛИМ ҚУЙИДАГИ МУТАХАССИСЛАР БЎЙИЧА ИНЖЕНЕРЛАР ТАЙЁРЛАЙДИ: тўқимачилик саноати корхоналари аппаратлари ва машиналари, пахтани дастлабки ишлаш, пахтани йигириш ва химиявий толалар, табиий ипак технологияси, тўқувчилик, трикотаж ишлаб чиқариш, тикув буюмлари технологияси, тикув буюмларини конструкциялаш, иқтисод ва тўқимачилик саноати корхоналари ташкил этиш, иқтисод ва енгил саноат корхоналарини ташкил этиш.

ИНСТИТУТ АБИТУРИЕНТЛАРНИ ТОШКЕНТ ТЎҚИМАЧИЛИК КОМБИНАТИ ВА «ТАШТЕКСТИЛЬМАШ» ЗАВОДИГА ИШГА ЖОЙЛАБ ҚЎЙИШИ МУМКИН. ЗАРУР БЎЛГАНЛАРГА ЁТОҚХОНА БЕРИЛАДИ.

ҲУЖЖАТЛАР 30 АВГУСТГАЧА ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

Мурожаат учун адрес: 700100, Тошкент шаҳар, Горбунов кўчаси, 5-уй.

«ТАШКЕНТВОДСТРОЙ»

трестининг

ЎҚУВ КОМБИНАТИ

1975—76 ўқув йили учун қуйидаги мутахассисликлар бўйича

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

МАШИНИСТ-БУЛЬДОЗЕРЧИ, СКРЕПЕРЧИ, МАШИНИСТ-ЭКСКАВАТОРЧИ. Ўқишга 8—10-синф ҳажмида маълумотга эга бўлган 20—35 ёшлилар қабул қилинади.

Ўқувчилар ҳар ойда 76 сўмдан стипендия билан таъминланадилар ва уларга махсус кийим ва ётоқхона берилади.

ЎҚИШ МУДДАТИ — 6 ОЙ.

Кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширадилар: ариза, турар жойидан справка, маълумоти тўғрисидаги гувоҳнома, 3х4 см катталикдаги 4 дона фотосурат, паспорт, иш жойидан ёки мактабдан характеристика, 286-формадаги медицина справкаси, таржимаи ҳоли, ташкилотдан йўлланма.

ЎҚИШНИ ТУГАТГАНЛАР «ТАШКЕНТВОДСТРОЙ» ТРЕСТИНИНГ ҚУРИЛИШ ТАШКИЛОТЛАРИГА ИШГА ЖОЙЛАШТИРИЛАДИ.

МАШҒУЛОТЛАР — 1 СЕНТЯБРДАН БОШЛАНАДИ.

Мурожаат учун адрес: Тошкент денгизи посёлкаси, чап қирғоқ, Пскент райони.

ОТАЛАР ЖАСОРАТИ — ФАРЗАНДЛАР МЕРОСИ

УКРАИНА УНУТМАС УНИ

Бу воқеа 1943 йилнинг октябрь ойида содир бўлган эди. Днепр дарёсининг нариги қирғоғида мустаҳкамланиб олган гитлерчилар бизникиларни сўл қирғоққа яқинлаштирмасликка уринишарди. Шундай кезларда юқоридан буйруқ келди:

— Ҳар қандай қилиб бўлса ҳам дарёни кечиб ўтиб, фашистларни мудофаа маррасидан улоқтириб ташлаш керак!

Бутун фронт бўйлаб шундай жанговар топшириқ берилди. Ўзбек йигити каттақўрғонлик Ҳамид Саматов станокли пулемёт взводига командирлик қиларди ўшанда. У взводдаги уччала пулемётни ҳам солларга жойлаштириб, 38 жангчи билан бирга Днепрни сузиб ўта бошлади. Буни пайқаб қолган фашистлар жаладек ўқ ёғдиришди. Бир неча киши сувга ғарқ бўлиб кетди, тағин бир нечта жангчи оғир яраланди. Шунга қарамасдан Саматовнинг пулемёт взводи ғарбий қирғоққа сузаверди. Бу орада бошқа взвод ва роталардан ҳам анча киши қурбон бўлди. Днепр лоларанг бўлиб оқа бошлади. Бари бир бизникилар қирғоққа кўтарилишди. Шунда Саматов пулемётчиларига команда берди:

— Олға, фақат олға, йигитлар!

Гвардиячиларимиз фашистларни бетонлаштирилган мудофаа марраларидан улоқтириб ташладилар. Жуда кўп солдат ва офицерларини асирга туширдилар. Саматовнинг пулемёт взводи ҳам илгарилаб кетди. Бироқ, унинг ўзи бедармон, мажолсиз ётарди. Ҳа, чап қўлидан қаттиқ яраланган эди. У бир амаллаб ўрнидан силжишга интиларди. Ниҳоят, қайси бир тахтага қўли тегди-ю, бутун кучини тўплаб қирғоққа кўтарилмоқчи бўлди. Йўқ, силжий олмади. Кўп қон кетиб ҳолдан тойди.

Ярим танаси сувда, ярим танаси қирғоқда ётган Ҳамид Саматов анчадан сўнг кўзларини очди. Тепасида иккита аёл турибди. Бири ёшроқ, иккинчиси элликларга бориб қолгандек кўринди.

КАТТАҚЎРҒОНЛИК ҲАМИД САМАТОВ 32 ЙИЛДАН СЎНГ ЎЗ ХАЛОСКОРИ БИЛАН УЧРАШДИ

...Ҳарбий госпиталда жанг майдонини, бўлган воқеани эслади. Ўн саккиз-ўн тўққиз ёшлар чамасидаги бир қиз ва эллик ёшларни қоралаб қолган украин аёли ярасини боғлаб, аравага солиб фронт орқасига жўнатишганини эслади. Ўшанда Ҳамид уларга солдат кийимидаги бир дона суратини қолдирган эди. Лекин сурат орқасига унинг исми, фамилияси ва қаерда туғилганлиги ёзилмаганди.

Шундан сўнг орадан 30 йил ўтиб кетди. Ҳамид Саматов иккинчи даражали инвалид бўлиб урушдан қайтди. Энг оғир дамларда турли миллат вакилларидан ўн беш болани ўз тарбиясига олиб, уларни улғайтирди. Собиқ жангчи, олижаноб инсоннинг ажойиб фазилатлари тўғрисида «Известия» газетасининг 1973 йил 23 февраль сонида «Солдат оиласи» сарлавҳали лавҳа босилиб чиқди. Ўшанда бу инсонпарвар кишини излаб Каттақўрғон шаҳрига борган эдик. Ҳамид акани, оила аъзоларини, тарбиялаб-вояга етказган болалардан ўн биттасини кўриш шарафига муяссар бўлдик. Жуда ёшлигида Ҳамид аканикига келган, ҳатто исмини, ёшини билмаган ўғил-қизлар билан суҳбатлашдик. Улар эндиликда балоғатга етиб, ҳаётда ўз ўринларини эгаллашган. Масалан, Нурмаҳаммад — донгдор механизатор, Арслон — электрпайвандчи, Данат — инженер, Қўчқор, Рашид — қурувчи. Иван — темир йўлчи... Хуллас, уларнинг ҳаммаси бола-чақали бўлиб кетишган. Айримлари Ҳамид ака билан бир ҳовлида яшашаркан.

Орадан кўп ўтмай, яъни ўша йилнинг 11 март куни «Совет Ўзбекистони» газетасида «Самарқандда шундай киши бор» сарлавҳали лавҳа босилди. Унда Улуғ Ватан уруши инвалиди Ҳамид Саматовнинг рус, ўзбек, белорус, яҳудий, татар, арман болаларидан ўн учтасини тарбияга олганлиги ҳақида ҳикоя қилинган эди. Кейинчалик маълум бўлишича, Ҳамид ака ўн учта эмас, ўн бешта болани ўз тарбиясига олиб, уларни авайлаб-асраган экан.

Ўшандан кейин бир неча вақт ўтиб кетди. Ҳамид Саматовнинг ватанпарвар инсон эканлиги тўғрисида жуда кўп газеталарда мақолалар, очерклар босилиб чиқди, махсус телекўрсатувлар уюштирилди. Буюк Ғалабанинг 30 йиллиги арафасида «Укртелефильм» ижодий коллективи «Братство» деган ҳужжатли фильм яратди. Бу фильмда суратга тушиш учун грузиялик, Совет Иттифоқи Қаҳрамони Ираклий Цицишвили, уч марта Совет Иттифоқи Қаҳрамони Иван Кожедуб билан бирга каттақўрғонлик собиқ пулемётчи, Днепр қаҳрамони Ҳамид Саматов ҳам таклиф қилинди.

Бизда ҳар қандай жасорат, совет кишисининг олижаноб хизматлари сира унутилмайди. Ўша украиналик аёллар ҳам Ҳамид Саматовнинг вақт ўтиши билан сарғайиб кетган суратини авайлаб-асраб келишаётган экан. «Комсомольская правда» газетасининг 1975 йил 1 май сонида Л. Графованинг «Солдат уйига қайтди» сарлавҳали очерки босилиб чиқди-ю, редакцияга хат устига хат кела бошлади. «Комсомольская правда»га йўлланган хатлар орасида Надежда Ивановна Николаева билан унинг онаси Мария Тимофеевнадан ҳам келган мактублар бор эди. Бу хатларни Ростов-Дон шаҳрида истиқомат қилаётган педагог Надежда Ивановна Николаева ёзган. Хатида: «Биз сизни ҳу, ўша 1943 йил октябрь ойида қолдириб кетган суратингиздан танидик, яна чап оёғингизда кўкимтир доғ бор эди, ўша солдат сиз деб ўйлаймиз», — дебди. Хат муаллифи Ҳамид Саматов ва бошқа бир неча жангчиларни ўлимдан қутқариб қолиш билан боғлиқ бўлган воқеани батафсил ёзиб юборибди. Сўнгра «Онам Мария Тимофеевна 80 ёшга кирдилар, сизни расмингиздан танидилар, мен ўшанда ўн саккизда эдим» — деб қўшиб қўйибди.

Бу ҳақда «Комсомольская правда»нинг шу йил 6 август сонида мақола босилиб чиққанидан кейин Надежда Ивановна Николаева билан унинг турмуш ўртоғи Пётр Иванович Николаев Каттақўрғонга йўл олишди.

...Самарқанд аэропортида ҳаяжонли учрашув... Эллик ёшлар чамасидаги украин аёли Саматовни гарчи 32 йилдан буён кўрмаган бўлса-да, уни узоқдан таниди ва самимий кўришаркан, севинч ёшларини яшира олмади Салом-аликдан сўнг бундай деди:

— Ўзгармабсиз, йўқ, йўқ, сира ўзгармабсиз. Фақат ўтган йиллар ва ёшингиз из қолдирганлиги кўриниб турибди. Ҳамон ўша вақтлардагидек хушчақчақсиз. Онам сизни кўришга интизор. Тоби қочиб қолиб, келолмади. Энди ўзингиз борасиз.

Каттақўрғонлик Ҳамид Саматовнинг ҳовлисида катта учрашув. 32 йилдан сўнг бўлган бу учрашувга шаҳар партия комитетининг биринчи секретари Абдулла Мелиев бошчилик қиляпти. У Каттақўрғон коммунистлари, барча меҳнаткашлари номидан ўзбек жангчисининг ҳаётини сақлаб қолган Надежда Ивановна билан унинг онаси Мария Тимофеевнага миннатдорчилик изҳор этди. Совет кишилари дўстлиги, қардошлиги, бири-бирига оға-инилиги Улуғ Ватан уруши йилларида янада яққолроқ намоён бўлганлигини айтди. Самимий гурунг саҳаргача давом этди.

Надежда Ивановна билан унинг турмуш ўртоғи Пётр Иванович Каттақўрғондан қайтишар экан, қалб сўзларини изҳор этишди:

— Украин халқи билан ўзбек халқи ўртасидаги дўстлик, биродарлик Улуғ Ватан уруши йилларида айниқса мустаҳкамланди. Ҳозир эса тағин ҳам мустаҳкамланиб боряпти. Биз ўзбеклар жасоратини асло унутмаймиз, сизни эса, ҳурматли Ҳамид амаки, Украина бир умрга эсдан чиқармайди.

Самад ҚОДИРОВ.

Суратда: Ҳамид ака Надежда Ивановна Николаева билан.

СПОРТ

ҚУРАШ

Болгариянинг Хасково шаҳрида эркин кураш усталари беллашдилар. Ёш полвонлар баҳсида совет спортчилари команда ҳисобида пешқадамлик қилишди. СССР терма командаси составида республикамиз вакиллари ҳам бор эди. Улардан фарғоналик студент Э. Фотиқов кумуш медаль олишга эришди. Г. Мовсесян эса тўртинчи ўринда қолди.

ФУТБОЛ

Португалия бўйлаб сафарда юрган Донецкнинг «Шахтёр» командаси навбатдаги учрашувни Фару шаҳрида ўтказди. Маҳаллий «Фаренсе» командаси билан бўлган бу ўйинда донецклик футболчилар мезбонлар дарвозасига жавобсиз тўртта тўп киритдилар.

Иккинчи лиганинг биринчи группаси командалари орасида «Янгиер» футболчилари ҳамон пешқадамлик қилмоқдалар. Улар навбатдаги турда Самтредиаиннинг «Локомотив» командаси билан учрашиб 5:0 ҳисобида ғалабага эришдилар ва жами очколарини 28 тага етказишди. Қолган учрашувда Ўзбекистон командалари қуйидагича ўйнашди: «Гурия» (Ланчхути) — «Нефтяник» (Фарғона) — 5:0, «Динамо» (Гори) — «Труд» (Жиззах) — 2:0, «Металлург» (Рустави) — «Автомобилист» (Термиз) — 1:0. «Хонқа» (Хоразм) — «Динамо» (Зугдиди) — 2:0.

Мамлакатимизнинг икки шаҳри — Воронеж ва Кишиневда «Чарм тўп» соврини учун Бутуниттифоқ финал мусобақасининг ўйинлари давом этмоқда. Воронежда совриндорлик учун куч синашаётган термизлик болалар — «Автомобилист» командаси навбатдаги учрашувни Молдавиянинг «Стеллуце» коллективи билан ўтказиб 1:0 ҳисобида ғалабага эришдилар. Энди улар арман футболчилари билан учрашадилар.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР

БИЗНИНГ АДРЕС: 700.000, ГСП, ТОШКЕНТ, «Правда Востока» кўчаси, № 26 * ТЕЛЕФОНЛАР

Коммутатор — 330249 дан 330258 гача
Эълонлар — 338142.

Р. 14119. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64583. Б—196.